

Rıza Çolpan

Destana Diroka
Kurd û Kurdistan

AGADARÎ

Xwendevanê Berêz,

Berê ku tu bikevi nav rûpelên ev pirtûkê, ez dixwazim li te bîdim zanin, ku mîn li şûna tipa î a bî kullî ev: i, li şûna tipa bêt kullî ji ev, tip :1 , ango ev bikar ani. Ji bona ev ji divê tu mîn biborine.

Weşanen Dersım

Çapa Yekemin Dirok 1992

**Printed by Art Offset
Melbourne Australia 1992**

All rights reserved.

**Wenê ê lı ser pirtûkê û ên lı
rûpelên pirtukê de Hasan Bağdas**

**Navnişana Xwestinê
33 Villiers St, Merrylands
NSW 2160 Australia**

NAVEROK

Babetên ku li hundrê ev pirtûkêdane

Çiroka Bav û Dayika Gelê Kurd, Ewên
Heri Kevn, Kurdo û werdê

Pêxwamberê Kurd "Zerdeşt" û Ol' a "Zerdeşt"

Kurê Kurd Rustem ' ê Zal

Çiroka Memê Alan û Zimê

Ferhat û Şirin

Derketina Hukma Asûr, Tevgera "Kawa" ê
Hesinkar û gelê Ari - 600 sal B.Z.

Derketina Qiralê Yewnan, Îskendere Mezin - 331 sal B.Z.

Derketina Ol'a Îslam, Rewşa Gelê Kurd û
Pejrandina Ol'a Îslam - 612 sal P.Z.

Dewleta Hewnewi û Şadadi - 941-951 sal P.Z.

Dewleta Kurd a Merwani - 984 sal P.Z.

Derketina Tırkan - 1071 sal P.Z.

Dewleta Eyûbi - 1174 sal P.Z.

Derketina Dewleta Osmanli - 1300 sal P.Z.

Çend Wêjevanên Diroki Lı Pıstı Qurna 12' an

Serê Kela "Dımdım"

Serihıldana Şêx Ubedullah - 1800 sal P.Z.

Şerê Cihan' ê Yekemin - 1914 sal P.Z.

Derketuna Mîstefa Kemal - 1919 sal P.Z.

Serihıldana Şêx Mamût Berzanci - 1919 sal P.Z.

Peymana Sewrê - 1920 sal P.Z.

Komelên Kurd, Serihıldan û Tevkustuna
"Qoçkiryê" - 1920 sal P.Z.

Lı Qurna Bistan De, Çend Tevgerên Kurdistan' a
Îran û Iraq' ê - 1920-1922 sal P.Z.

Peymana Lozanê - 1923 sal P.Z.

Pırsa Kurd Lı Rojev ' a Meclisa Tırk de - 1923 sal P.Z.

Serihıldana Şêx Said - 1925 sal P.Z.

Serihıldana Çiya ê Agırê - 1926-1929 sal P.Z.

Tevkuştuna Dêrsim- 1937-1938 sal P.Z.

Si û Sê Guleyên Dıjmun - 1943 sal P.Z.

Komara Mehabatê û Xurandına Komarê -
1946-1947 sal P.Z.

Bûyera Çıl Nehan (49) - 1959 sal P.Z.

Pısti Salên 1950' an Kurdistan' a Îran û Iraq

Gotun û Peyvên

PEŞGOTINA NIVIŞKAR

Xwendavanê hêja,

Berî hemû tûst ez dîxwazim hina ku tu ne ketiyî nav xwendina rûpelên vê "Deştana Dîroka Kurd û Kurdistan " xwe li te bîdim naskirin.

Belê, bêt pesn û bêt derew, ez ne miroveki ku li Dîbistanên bîlind de xwendiyê û Zanîngehên mezînan kuta kiriyê bûye xudan Buruntî-ango Diploma-ew kes nînim. Mîn wexta ku çavên xwe li Cihanê vakar, ez li Cihanê nêhêriyam, mîn dit ku ez kureki Kurd, layê miroveki hejar, belangaz, kedkar û zametkêşim. Bavê mîn li herêma Dêrsîm, qeza Mêzgir, lîwa Moxîndî, li gundê Kûpîkê de ji seyîdan ra colegtî dîkir. Malbata me, malbatek li eşîra Îzol'ane. Bapîrê mîn li zarokatiya xwe de sêwi maye, ew li qeza Depê, li gundê Xelanê Gazê de rabûye hatiye li gundê Kûpîkê ligel seyîdan de ciwar bûye. Bavê mîn jiyane xwe û dolîw'a xwe a malbati bî colegtî berdewam dîkir.

Lî sala 1946'an de-ku ez li wê heyamê de 9-10 salîni bûm-Cendermeyên Romê hatin gundê me, ji bavê mînra gotin "tu yan layê xwe dîşîni Dîbistanê û yan ji 150 Pangînot drav ceza dîdî". Bavê mînê hejar û reben, nedîkarîbû ku ew 150 Pangînot drav ceza bîde hukma Romê, mîn neşîne Dîbîstana dîjmîn. Lê bavê mînê dîlovan bêt havîl ma û wi ez şandim dîbîstana dîjmîn bêt Pîrtûk û Pênûs.

Mîn Dîbîstana ewlîni, a dîjmîn heya dawiyê, bî gelek zamet û dijwarîva xwend. Lê li dawîya rojên kutabûnê de, ji bona Nîfûs derxîstûnê. Wêne ê ji bona Buruntî'yê bavê mîn 50 gurîş'ê wi zemani nedît ku bîde mîn, ez Buruntî a Dîbîstana'a ewlîni bîstînim. Ji bona sebêba xîzaniya aborîyê mîn Buruntî nestand. Evê ew bû sebêba nexwendîna mîn.

Pîştî wê rojê de ez bûm terki welat û ketim kûçeyên bajarên dewleta Tîrk. Lê ez li wan bajarên dîjmîn de vala nesekîniyam û mîn çî pîrtûk ditin û çî Pîrtûk ketin destên mîn, mîn ew hemû bî zewq û kêf bêt westan xwendin.

Ez lı zarotiya xwe de bengiyê xwendinê bûm, heya roja iro ji ew bengiya min berde wame. Çı dıxwazım bêjim, ango min perwerde û zanyariya xwe, lı Dıbistan'an de, lı ba Mamosta'en nav û deng de nedıt. Lê min perwerde û zanyariya xwe lı nav gel û kesên zana de dit û ev her du faktor bûn Mamoste'ên min.

Çawa ku têt zanin, lı Tırkiyê de hebûna gelê Kurd qedexe bû. Min lı hemû jiyana xwe a Tırkiyê de, qet xetek nıvısa zımanê Kurdi nedıt bû û min qe: ji nedızanı bû ku, Dırok, Çand, Zargotın û Wêje a gelê Kurd ji heye, ev gela ji xudan henûnên xwe'ên Dırokiye.

Belê, min heya sala 1962' yan de, qet lı derheqa Dırok, Çand, Zargotın û Wêje a gelê xwe de çu tıstek nedızanı bû. Pışti wan salan de ez hêdi-hêdi şıyar dı bûm; lê disa ji, min ji xwera riek herê qenc, dırist û rast nedıdit, ez lı ser Dıroka gelê xwe de nezan bûm.

Lı sala 1966'an de, ez çûm Almanya, bajarê Hambûrg'e. Cara yekem min lı Hambûrg'ê pırtûka Dıroka Kurd, bı zımanê Almanı dit. Lê sed mıxabe ku, min zımanê Almanı nedızanı bû, ez iro ji nızanı m. Bêt guman û bêt derew, çekûçê yekem lı wê şalê de lı serê min ket. Ez lı Almanya de nêzıka sêçar mehan mam û dûra dagerıyam Tırkiyê.

Lı sala 1970, meha Çıle ê Paşın de, min sê zarokên xwe û xêzana xwe, ango bermaliye xwe, şuva hiştın û ez hatım lı Awıstûralya de ciwar bûm. Pışti heft mehan de kar bıdesta Awıstûralya zarokên min ji anin ba min. Ez êdi lı walateki Aza û Demoqrata de dijıyam, ji bona xwendın û nıfısandınê, ji bona mabest û ramanên mırov ji, qet qedexeeke ji tune bû û tune ji. Ev ji, ji bona min navçeeke baş û herê grıng bû.

Belê, lê ez vala nesekınıyam. Lı Awıstûralya de, lı ser lêgerandın û lêkolandına Dıroka gelê Kurd de, bêtır bergehên min fereh bûn. Min êdi xebata xwe a Netewi ji kır nav xebatên çınayeti û bızavi destpêka kar kır. Ez bûm ew kesê yekem ku lı Awıstûralya de, karkerên Tırk û Kurd lı ser rêça çınayetiye de rêz kır.

Lê divê mirov bî dîrstî rast bibêje, berî ku em xwe nasbîkîn, bîbîn Kurd, rewşa gelê xwe û doza gelê xwe bîzanîn, em bûn Sosyalist û Kominist. Lî berî Azadbûna Kurdistan'ê , lî berî şikandîna olqên-zincir-bîndestiyê û Rîzgariya welat, me kar û berên tekosîna şoreşa "Proleterya" dîkîr. Me kar û xebata felatbûna bîndestiyê, xebata Rîzgariya Kurdistan, Kurdistan'ek Azad û Demokrat, jî xwe birakiribû û me jî bona welatê xwe karnedîkîr, em lî doza welat geleki dûrva mabûn. Wexta ku em tîşteki lî xwe hesiyân jî, me xebata Rîzgariya walêt kîr bernama rojev'a duwemin.

Herwaha, piştî sala 1977' an de, ez bêtr hatim guhartin û bûm hevalê hêzên Kurdistan; ew hêzên ku lî Ewrûpa hatibûn demazirandin - iro jî disa gelek hêzên welatparêz lî Ewrûpa' ne - jî bona doza welêt kardîkîrîn, iro jî karên wanên hêja berdewame.

Piştî gelek hewl dayînê de, mîn dit ku lî Awîstûralya de, şoreş a "Proleterya" xem û xeyale, jî bona Tirkîyê jî, her usa wergeye. Lî wê salê de mîn kar û berên lî tev Tîrkan hêdi-hêdi berda û ez êdi ketim nav cîvaka Kurdên Sydney, mîn destpêka xebata rêzkîrîna gelê xwe kîr. Jî bona ev kar û xebatên mîn jî, gelek bûyer lî serê mîn qewîmîn; Tîrkên Faşîst û nijadperest, jî mînra ducar kuştînzwazî çêkîrîn, Karbîdesta Awîstûralya lî ev tîşt hesiya û gelek teşqele çebûn, ez ketim bin parastîna polîsên Awîstûralya.

Bele, roj hat gihîşt sala 1979'an. 29-1-1979'an de, mîn "Komela Kurdên Awîstûralya" tev gelek Kurdperwerên Kurdistan sazîkîr. Piştî demazirandîna komelê, me serî lî Karbîdesta Awîstûralya xîst û Dewleta Awîstûralya cîvaka Kurdên ku lî welatê wan de dijîn, ew jî mîna hemû etnikên din, etnikêk pejîrand û Çanda gelê me Kurdan jî kete nav pîrr çandîya Awîstûralya.

Piştî wê rojê de, peywendiyên mîn bî bêtr lî hêzên Kurdistan va hate girêdan û ez bûm hevalê hêzên Kurdistan. Lî Almanya, wek "Federasyona Komelên Karkerên Kurdistan, KOMKAR", Kovara Federasyonê "Dengê KOMKAR", Kovara rêkxîraba "Mala Gelê Kurd", "Gazîna Welat", "Roja Nû", "Rîzgariya Kurdistan" her mehe jî mînra dîhatin.

Cara yekem bû ku mîn nîvîsa zîmanê Kurdî lî evan Kovaran de dit û

mîn hewl da ku, rojeki bî zû ez xwendin û nîvîsandîna gelê xwe fêrbîm, zîmanê xwe serast bîkîm û roj bî roj pêşva bîbîm. Lê ez bêt pesn û bêt derew bêjîm, mîn ew kara kîr û zîmanê dayîka xwe tîsteki bêtîr hînkîr û ez fêre xwendin û nîvîsandîna zîmanê dayîkê bûm. Dûra êdî çîqas ku pîrtûkên zîmanê Kurdî gihîştin destê mîn, mîn ew hemu bêt westan, dubar-dubar xwendin, lî ber çav derbaz kîrîn.

Çî pîrtûken ku bî zîmanê Kurdî û Tîrkî lî ser dîroka gelê Kurd û Kurdîstan hatîne nîvîsin û mîn ew dîtîne, ew jî xwendin û ez lî ser Dîrok, Wêje, Çand, Zargotîn û hemû kevneşopîyên gelê xwe, serwext û agadar bûm. Ez nîkarîbîm bejîm " zîmanê mîn pîrîr başe, an jî ez mîrovekî zîmanzanîm. " Na, lê ez dîkarîbîm bêjîm "Xwedê şîkîr îro ez lî duhu bêtîr zîmanê dayîka xwe dîzanîm, bûme nasê Dîroka gelê xwe, bî zîmanê dayîka xwe dîxwînim û dînîvîsînim. " Helbest nîvîsandîna mîn jî, lî zarokatiya mîn da destpêdîke. Lî nav gelê xwe de ez helbestvanekî piçûkîm.

Xwendevanê hêja,

Ev pîrtûka ku lî destê tedaye, a " Destana Dîroka Kurd û Kurdîstan " xebatek mîna dûr û dirêje. Gelek zeman bû ku, lî mêjo ê mîn de xebatek usa hebû. Mîn dîgot "gelo ez çawa bîkîm ku, helbesta" Dîroka Kurd û Kurdîstan " bînîvîsînim". Lî dawîyê de, mîn bîryar stand ku, ez qasa zanîna xwe, qasa ku mîn dîroka "Kurd û Kurdîstan" xwendîye, qasa ku ew serihîldan û bûyerên ku lî welatê mîn de qewîmîyane dîzanîm, qasa ku ez Hozan û Helbestvanên gelê xwe-ewên kevn û kîlasîk- nasdîkîm, lî derheqa ewana û hemû tîştan de, yek û yek bînîvîsînim. Mîn werge jî kîr û despêka nîvîsandîna ev " Karpêk" a xwe kîr.

Jî bona ev xebata mîn jî, ez bawerîm kesek nîkarîbe ku bîbêje " welleh ev xebat û 'Karpêk' bêt qîsûr û bêt kêmasîye" . Na, ez bî xwe jî tîsteki usa nabejîm. Çawa ku mîn lî jor de jî got, " ez bî xwe Kedkarek û Hozanekî Kurd' ê piçûkîm. Mîn ev "Karpêk" ango aferîn'dîna xwe, qasa zanîn û perwerde a xwe amadekîriye û nîvîsîndîye. Hêviya mîn ewe ku, lî pêşerojan de, Kurdîstan' ek Aza, Demokrat, Serbîxwe û Şareza ' de , newîyê me Kurdên bîndest, tîlî lî ser ev kêmasî û qîsûrê me yê nîvîsî dîn. Evana serast û nûjen bîkîn .

Mın lı dilda pırr dıxwast ku, ez bı xwe ji wê rojê bîbinım; lê çı kêre ku jina mirov lı nav jina ev " Xweza" de pırr kine û jina mirov qet têra dituna gelek tıstan nake. Lı gor rewş û wextek roja iroyin de, ez dıfıkırım û dıbinım ji, ku jina mın, ji bona ev hevîyê û ditunê, werqas durêj nîne. Ji lewra dijminê me geleki xurt û bı hezn. Ew ji bona pırsa Kurd û Kurdistan ji, her tim ji hewra hevparın. Hêzên gelê Kurd ji, perçe-perçe ne û her yek ji, ji bona birûbaweri û rêzaniya xwe xebat dıkn, guh nadın hevûdu, ji bona rawestên nıqteên -hevpar de nayên ba hev û yekitiyek xurt, yekitiyek bıratı, yekitiyek rêk û pêk, pêk nayın. Helbet ev hêzên "Netewa Kurd" her tim usa nasekının, wê rewş ji usa nemese; wê roj bê hemû serok û rêberên Kurdistan ji xwe biguhêrinın, guhdare hevûdu bıkn, serê wan ji lı darên trbên wankeve û ew ji, ji bona maf û berjewendiya gelê xwe bêne ba hev û wê yekitiya xem û xeyalên gelê Kurd, wê yekitya bıratı pêk binın û Kurdistan ' a bındest Azad, dilê gel ji şah bıkn.

Lı aliya dın de, rêzkırına babetan û rêzkırına qewımandın û bûyerên Diroke de disa bıbe ku kêmasiên mın hebın. Lê dıvê ew ji, lı pêperojan de, bı zımaneki zil û zelal va bêne serastkırın.

Çawa ku hûn ji dızanın, Diroka Kurd û Kurdistan, Dirokek herê kevine, koka Diroka gelê Kurd ji dıgêhêje çend hezar salên bıhuri. Lê sed mıxabın ku, lı derketına ol a İslam, êrişên barbar artêşên-ordiyên-İslam de, derketına Cengızxan' e Moxol, bıraê Moxol Tırk' ên har û hov de, hemû hebûna gelê me, hemû hêjai yên me hatın şewıtandın û hatın şêlandın, hatın pelçiqandın. Wana welatê me talan, Diroka me betal, pergala me belav kırın. Çı ku gelê Kurd û Diroka gelê Kurd dıda naskırın, dıda temaşekırın û dıani ber çavan, wana ew hemû şewıtandın, wenda kırın, şıkandın, kırın rewşek herê xırab û nenaskiri. Ji bona ev ji mirov nıkarıbe sedi-sed bıbêje " ev raste, ev derewe." Lê tıstê ku sedi-sed raste, ew ji iro hebûna gelê Kurde; hejmara nıfûsa gelê Kurd ji, gihiştiye si (30) milyoni. Ev ji rewşek objektif û berbı çave; ev milyonana ji, dibên "em ne Farıs, ne Erebe û ne ji Tırk' ın." Lê bıla Tırk' ên nıjadperest çıqas dıbêjn, çıqas dıqırın, bıla bigırın û bıbêjn ku " Kurd, Tırk' en çıyanın û bınkoka Çand û zımanê Kurd ji, lı bıkn koka zıman û çanda Tırk' va tê." Erebe bêjn "eslê gelê Kurd, lı eslê Erebe tê". Farıs ji bıbêjn "gelê Kurd lı eşırek Farıs ' da peyda bûye " fılan-bêvan. Bı van gotnan Kûçık û refên Rovi' yan bile dıkenın û qet guhdare wan nıjadperestan nakın.

Dirokzanên Cihan, jî bona Diroka gelê Kurd, du (2) ditun û raman anîne ber çavan. Ditun û ramana yekemin ewe. Yek: Lî gor Dirokzanan, Kurd lî bakûra Ewrûê, lî nav eşîrên Cermenan-Alman-lî aliya welatên Iskandinavya de derketine-hatine aliya Qafqasya û lî wê jî hatine Rojhûlata Navin, lî ser erdê Mezopotamya, lî navbera çemê Dicle û Fîrat de cîwar bûne. Raman û ditna duwemin: Disa hûn Dirokzan dibêjin ku "Kurd dimatîyên erdê Mezopotamyane, qet lî çiyekî dîn de derketine, nehatine ser erdê Kurdistan' a iroin. Ev gel mîna reşîkên Awistûralya "Aborigine" çerm sorên Emriki, dimatîyên wî erdine, fîlan û bêvan. Ango ditun û ramanên herê giring evin. Pîştî hemû ev raman û ditnan de, bî rasti mîrov nîkarîbe ku bibeje "şedi-sed, ev raste, ew ne raste, derewe." Lê tîştê ku raste, ew jî-çawa ku mîn lî jorda jî got iro hebûna gelê Kurde, hebûna Netewekî si (30) milyone; eva, eve rasti.

Lî gor birûbawerîyên mîn jî, gelê Kurd dimatîyê erdê Mezopotomya' yê ye; berî: Ereb, Sumer, Akad, Hitit, Asûr û gelek gel û Netewên dîn de, lî ser wî erdî jiyaye, bî Nîjad û bînkoka xwe va Ariye, newiyê Med' e.

Lî aliya dîn de, lî nav gel de têt gotin ku, navê bav û dayika gelê Kurd-ewên pêşîn- Kurdo û Werdê' ye, jî zarokên wan' ra jî gotine "keç û kurên Kurdo û Werdê "Jî bona ev jî, jî gelê Kurd' ra gotine Kurd ." Jî bona ev bawerîyê ye ku, mîn lî destpêka ev "Karpêk", anga aferîn ' ek a xwe de, Kurdo û Werdê kîre rêz û babeta yekemin. Lî gor gotinên bav û kalan, ew lî ser erdê Botan' ê de welidîne û lî ser wî erdî de hevûdu ditine, lî wê zewicîyane û newiyên wan em jî, lihatine gihiştine ev roja iroin û dawîya qurna bîstan.

Lî bîlî ev, Diroka Cihan ' ê qenc dîde zanîn û xuyakirîn ku, lî destpêka derketina Çîn û çinayetiyan de, serdest û bîndestiyan de, mîrov jî xwera gelek jî, Xwedê afirandiye. Çî ku lî xwe hêztir, xurtir ditiye, ew jî xwera kîriye Xwedê; an jî Ziyaretgeh. Ango mîrov bî sedan jî xwe ra Xwedê afirandiye. Pîştî sedhezâr salên bîhuri de, mîrovatiya Cihan lî ser yek Xwedê ' yekî de bîryar standiye û gotiye "Xwedê yeke" û yek Xwedê afirandiye. Mîrov lî Cihan, Gerdûn û Xweza nihêriye, dûra gotiye "gelo ev Esmân, ev Cihan, Gerdûn, Erd û Behr' en Cihan, Çem, Kani, Dest û hemû hebûnen darîngî-maddî-kê afirandiye?

Pışti ev pırs, ditın û hışaninên ev tıstana, aqlê mirov negihîştîye afirandın û hebûnê ev tıstên berbı çav. Pışti sedhezaran sal gotiye "Xwedê ev tıstana afirandine, Xwedê yeke, ne duduye." Dûra, ji bona ev raman û baweriyân, hın kes derketine û xwe kırine dilçe balyozê Xwedê, xwe Pêxamber aşkar kırine, xwe li gel û cıvakan werge dane naskırın. Wana birûbaweri ' yên xwe ji, ji bona cıvaka xwe û Cihanê rêzkırine û bı zora Şûr, Mertal û kuştinê dane pejırandın. Ew roj, ev roj, Ol li destên serdestan de, bûye Şûr li ser stuyê hejar û belengazan de û gelên bındest de maye. Li nav hemû ol' ên Cihan ' de, Ol' ek ji Ol' a "ZERDEŞT" e. Zerdest bı xwe ji, miroveki Kurde. Wi hemû baweri' yên xwe ' ên Ol' i ji-gor ku tête gotın-lı ser Danzdeh hezar (12 000) çermên heywanan de nıvısiye, li gelê xwe û hın gelek-gelên Rojhılata Navın, daye pejırandın. Lê sed mıxabın ku, li destpêka derketına Ol'a Xaçparêz ' an û êrişên wan de, li derketına Ol' a İslam û êrişên wanên barbari de, li derketına qiralê Moxol Cengızxan, kok nıjadên Moxol Tırk' ên har û hov de, Ol' a ZERDEŞT, pırtûka Zerdest ' ZEND AVESTE" hemû hatın şewıtandın û gelê Kurd ji bı zora Şûr kırın İslam, kırın Xaçparêz, kırın Yahûd hwd. Lê li dawiyê de, gor Erdnıgara-Coxrafya- gelê Kurd, pıraniya gelê Kurd bêt havıl man û bûn İslam. Pışti ev ji, gelê Kurd Ol' a xwe a kevn, a bav û kalan, birkır, serda ji bû dijminê Ol'a xwe, Pêxamber ' ê xwe ZERDEŞ û YEZİDİXAN. Ev herdu ji newiyê Kurdo û Werdê bûn.

Rêza şeyem de, mın bı kurtasi mêrxwas û Lehengê gelê Kurd, ewê Dıroki Rustem' ê ZAL daye naskırın. Rustem' ê ZAL pelexan û lehengeki Kurde. Lê sed mıxabın ku, Roma Reş, ango Tırk' ên har û hov, li wi ji xwedi derkeine û ew newiyê Kurdo, Tırk dane naskırın, gotine "Rustem' ê ZAL Pelexaneki Tırk' ê." Li ser mêrxwasiya wi Lehengê gelê Kurd, pırtûk ji nıvısandine, Rustem kırine Tırk. Lê bı rasti çu peywendiyê Rustem li nıjada Tırk' ra tune, ew kureki Kurde.

Babeta çaran: mın çiroka "Memê ALAN û Zinê " aniye ber çavan; bı kurtasi li ser evına wan sekınıyame, ew evına wan aniye zıman, nıvısandıye. Ez bawerım gelê Kurd wê evına "Mem û Zinê" baş dızane. Ew herdu bêtmırazên Kurd, li nav gelê xwe de, bûne nemır û çiroka evına wan ji, ji bona gelê Kurd bûye Destanek Dıroki û kılasiq.

Pısti ciroka " Mem û Zinê" mın çend xet ji, ji bona evina " Ferhat û Şirin" nıvısandıye ew dane naskırın. Lê disa sed mıxabın ku, Tırk'ên har û bêt fedi lı wan ji xwedi derketıne, gotına " Ferhat û Şirin" ew keç kurê Tırk'ın.

Lı pey evana, mın derketına hukma Asur û qiralê Asur Dehaq'ê xwinmıj, Şêr û merxwasê gelê Kurd "KAWA" ê hesınkar, Tevger û mêrxasiya wi kırıye babeta xwe, lı ser wê mitelojiya diroki sakınıyame. Pısti ev, ez dageryame derketına qiralê Yewnan, ewê nav û deng Iskender' ê mezin û êrişên Farıs' ên bêbext, xurandına Dewleta Kurd, imparatora "MED" û lı holê rakırına Dewlata MED. Dûra ez dageriyame ser derketına Ol'a islam û barbariyên Ol'a islam; islam'i bı çı tehri û bı çı şekli lı gelê Kurd dane pejrırandın û gelê Kurd çawa bûye islam. Ez hêvi dıkım xwendevanên ev pirtûka mın lı wan bêbextiyan bawer bıkın. Jı ber ku ew barbariyana hemû hatne serê gelê Kurd û Kurd bı wi şekli va bûne islam. Lı pey pejrırandına Ol'a islam ji, hemû islam'ên dorbera Erdnıgariya gelê Kurd, hemû bûne dijminê gelê Kurd, nehiştıne ku gelê Kurd ji serê xwe rake û welatê xwe Azad ke, lı bın destan de felat bıbe, heqê xwe ê çarenûsi bıstıne, Dewleta xwe saz bıke.

Lı pey ev babetana, mın bı kurtasi qal û behsa Dewleta Kurd, a "MÉRWANı" lı dû ev derketın Tırkan, Dewleta Kurd, "Zengi û Eyûbi", Dewleta Kurd, "Hesnewi û Şadadi " kırıye. Disa lı pey evana, mın qal û behsa derketına Dewleta Osmanlı kırıye, lı ser Dewleta Osmanlı sekınıyame û mın ew daye naskırın, qasa zanına xwe.

Pısti evana mın çend xet ji, ji bona Wêjewanên Kurd, ewên Dıroki û kılasiq nıvısandıye û ew hêja'ên gelê Kurd danenaskırın; ne bı dirêji, lê bı kurtasi. Lı wê ez daketıme ser serê "Kela DIMDIM" û barbariya hukma İnan, Şah Abas'ê hov, mêrxwasiya "Xano'ê Cengzêrin". Mın çend xet ji, lı ser wê serihıldanê nıvısandıye. Lı dû ev ez hatıme ser serihıldana "Şêx Ubeydulla û Yêzdan Şêr" û gihıştıme şerê Cihan'a yekemin û derketına Mistefa Kemal'ê har û hov.

Lı pey ev, ez lı ser peymanı "SEWR"ê sekınime û mın qal û behsa Şerif Paşa kırıye. Lı wê dageryame ser demazırandına Komel'ên

Kurd, tevkuştina Qoçkiri'yê; peymanana Lozan; ê, pîrsa Kurd li rojev'a meclisa Tirk'an de; Têvger û serihıldanên Kurdistan'a İran û Iraq'ê. Mîna ew babetana kîrîna rojev'a xwe û li ser wan sekîniyame. Lî pey evana ez hat'me hihîştîme serihıldana Şêx Said, Çiya'ê Agır, Tevkuştina Dêrsım, Komara Mahabat, bûyera Çıl Nehan, Si û sê guleyên dijmin. Lî piştî salên 1950'i lî Kurdistan'a İran û Iraq sekînimê û mîna, ew buyerana hemû anîne zıman û qal û behsa peymanana Cezayirê kîrîye û dawî daye ew babetên Dîroki.

Min ew tevkuştina "HELEPÇE" û bûyerên piştî şerê Xelîcê, nekîrî nav ew babetên dîna. Ji ber ku, mîna lî bona wan herdu bûyerên Dîroki barbarîya SADDAM'ê Faşîst'ê hov, bî cudai nîvîsandiye û ez hêvî dîkîm lî pêşerojandê, wan helbestên xwe bî pirtûkek cûdai de bîdîm weşandî û bîgihîjinîm destê xwendvanên Kurd.

RIZA ÇOLPAN

Çiroka Bav û Dayika Gelê Kurd,
Ewên Heri Kevn, Kurdo û Werdê

Hezar salên bîhuri de
Ne kê m dibêm, ne ji zêde

Lı ser erdê Rojhilatê
Tunebû Mihamed, Xetê

Xwedê afirand keç û kurek
Herdu bedew, herdu jirek

Navê lawık dani Kurdo
Eve ew bû bavê Medo

Keçıkê ra gote "Werdê"
Pırr bedew bû lı ser erdê

Zû derbaz bûn mehe û sal
Bav û dayik ew ji bûn kal

Kurdo, Werdê mezın dıbûn
Xwarına wan Şir, Nan û Rûn

Rojek herdu derketın der
Meşıyan bın roja sor, zer

Lı navbera du çeman da
Ser erdeki şın, çıman da

Kurdo, Werdê rasthev hatın
Hev fıkrın, "tu kiy?" gotın

Pırsa yekem ê Kurdo bû
Zımanê wan bı Kurdi bû

Lı hevûdu mêzekırın
Dûra hevra qısekırın

Bı dılda bûn bengiyên hev
Nedıxwastın bê êvar, şev

Nêzik hev bûn, bı lez û rev
Hev maçkırın bı lêv û dev

Gotın " em hev bışêwırın
Bıryar bıgrın, bizewıcın "

Pıstra dageriyan çûn mal
Nûçe bıhist dayikên kal

Navda rabırt tıstek zeman
bı mabest û soz û raman

Çendek dûra bû xwazgini
Kesek nema qet poxzini

Werdê canık, Kurdo egıt
Dermal danin, herkes hev dit

Def û Zurne hatın ba hev
Bı dilani heft roj û şev

Dûra Werdê sıwar kırın
Jı Kurdo ra gırtın bıryn

Diya Werdê dani şini
Kurdo rabû çû ser xêni

Kır destê xwe şêvek reng sor
Avıt kumê pembe û mor

Werdê hat jêr lı ser hespê
Hêram lı ser sêri, gepê

Lingên Werdê ser zenguyê
Herkes ketın bêdengiyê

Kevçiyek ser lingên Werdê
Hat şıkandın, kete erdê

Werdê ling zenguyê derxıst
Dawetvanan çepik hevıxıst

Berbûk ket bın mıle Werdê
Ketın hındır, çûn paş perdê

Zava, Şoşpan, refên xortan
Lı ser erdê Cızra Botan

Xortan Kurdo tandan hındır
Deri dadan, lı wê bûn sır

Berbûkê dest kırım serhev
Piroz kır çû, êdi bû şev

Du can lı hev hatın badan
Ser nivinê hevra paldan

Şev tari bû, der û hındır
Şoşpan pırs kır " tu Rovi, Gur ?"

Kurdo deng kır gote "bıra
Karê Rovi çı lı vıra ?"

Lı wê ew bûn jin, mêrên hev
Şıbe zû hat, derbaz bû şev

Sal û mehe hatın û çûn
Lı wan gelek keç û kur bûn

Ewın bav û dayka Kurdan
Nişana canık û merdan

Roj hat mırın bûn dılovan
Hiştın nav û rûmet û şan

***

Newiyên Kurdo û Werdê
Herzêde bûn lı ser erdê

Roj hat ew ji hev cûda bûn
Rojhılâtê de belav bûn

Ew bûn xudan navên cûda
Lı wan derket deng û şeda

Her yek ciyek xwera kır war
Xwedi kırın pez û dewar

Ew bûn ezbet, ew bûn eşir
Bûn hukumdar, axa û mir

Eve ewbûn Elam, Kasit
Şêr-pîling bûn, xurt û egit

Kaldahar û Med û Kardûk
Wana çêkır Bendav û sûk

Nanen, Lûlû, Gûti û Mar
Wan kon danin ser avên sar

Sazkırın dezgeh û Dewlet
Bûn dewlemend, xudan serwet

Cot ajotın, erd şın kırın
Çand û Zıman, pêşwa bırın

Cara yekem wan cot ajot
Dayin, gırtın, kırın, fırot

Ev tıst wan nûvedan kırın
Lı Cihan' ê belav kırın

Dûra Dırav, Pûl çêkırın
Heywanên hov kedi kırın

Hemû şervan, Sêr û Baz bûn
Bı destên wan pırr tıst saz bûn

Ew bûn xudan war û Dewlet
Xudan hêz û şan û rûmet

Wan belav kîr mîrovati
Kar û xebat, jîr, jêhati

Şareza î lî wan derket
Jiyan nûjen bû lî serket

Ew bûn Neynîk a jîyanê
Şarwerî dan vê Cihanê

Rojek derket Şumer, Hitit
Mîsîr, Akad, Yewnan, Îskît

Bî êriş çûn ser Lûlû, Mar
Zar, zêç kuştin, wek gurên har

Çar aliyên Şêr û bazan
Girtin guran, girtin dîzan

Lê çî bîkî çerxa Cihan
Dîzîvîre, lî her cîyan

Roj hat yê jor, daketî jêr
Şêr bûn bîndest, Rovî bûn mêr

Şêr û Pîlîng, ew bûn berdest
Pîrr hejar bûn ketî bîndest

Lê disa jî wenda nebûn
Xwe parastîn eve sabûn

Ne Sumer ma, ne jî Hitit
Ne Akad ma, ne jî Îskît

Ew wanda bûn, çûn qet neman
Hat guhartin, heyam-Zeman

Iro hene Kurmanc, Soran
Tev Zaza û li tev Loran

Xwedê şikrê lê Kurd hene
Bist milyon ser erdên xwe ne

Rojek bê disa Azad bîn
Xudan dezgeh û Dewlet bîn.

" Pêxamberê Kurd ZERDEŞT "

" Pêxamberê Kurd ZERDEŞT "

**Peyxamberê Kurd Zerdeşt û
Ola Zerdeşt - 600 Sal B.Z.**

Kurdek derket afirand Ol
Bû xudan nav, bû xudan dol

Bawer ani roja zeri
Ramanên xwe bîrîn seri

Du tîstên qenc da pêş çavan
Temaşê kîr keç û lawan

Yek tari bû, yek ji rohani
Ev zagona wî baş dani

Ronahi kîr pey tariyê
Serkevîtin da hevkarîyê

Serbxwe qet tîstek nedit
Xwedê, Şeytan, kesên ifrit

Hevcûda kîr qenci, bedi
Ar û namûs, şerm û fedi

Her hebûnek dit du ali
Zarokti û pîr û kali

Bûyin, jîyan, yek ji mîrîn
Tehl û tîrş û tûj û şîrîn

Wî dit dubendiya jîyan
Mîrov, heywan, Dar û giyan

Dit cıwanti, wi dit kali
Dawiyê de ax û xali

Dıbin, hemû dıkevin erd
Jı xwaşan ra ew dıbin derd

Tina agir, tesira av
Hemû jiyan ani ber çav

Dûra rûnıst lı ser kursi
Got "dıvê gel bıbıhisi

Zor pêwıste bıwınsınım
Cihanê pê bıhesınım"

Bı hezaran heywan ani
Serjêkır çerm, cûda dani

Lı ser danzdeh hezar çerman
Nıwısand beyan kır raman

Berê İsa, berê Saman
Bo gelê xwe kire ferman

Wi got "Rojê bawer bine
Ew tunebe, jiyan nine"

Pırtûka wi Zend AVESTE
Ew bû pıspor, ew bû hoste

Dani gelek zagonên bas
Temaşe kır rê, dırbên xwas

Lı bedena mirovan de
Çıqas organ hene têde

Jı bo her organek pir 'ek
Afirand, da, ser muhurek

Dani guneh, dani xêr-bêr
Gelê Kurd ra bû pêxamber

Navê wi ê xwaşık ZERDEŞT
Kom nedıkır, wi bac û geşt

Ew pıspora kurê Kurd bû
Yezidi XAN ı dũ wi çũ

Pirtũka wi Mısafa REŞ
Kurd pê şabũn, Kurd bũn dılges

Wi ji gelek tıst nũjen kır
Qenci, bedi temase kır

Şeytan ra got "ew MELEKE
Dıvê mirov bawer bıke

Lewra Xwedê ew afirand
Jı gũlan ra rêkır û sand

Wi usa got, bawer ani
Ev ferman nav gelda dani

Kıra sembol Tawũs MELEK
Bawer ani Xwedê, Felek

Ew ji mîr çû rama Xwedê
Newiyê Kurdo û Werdê

Herdu Kurdên xudan rûmet
Xwedê li wan bike ramet.

Ew ji mîr çû rama Xwedê
Newiyê Kurdo û Werdê

Herdu Kurdên xudan rûmet
Xwedê li wan bike ramet.

Kurê Kurd Rustem ' ê Zal

Xweş domdîkîr ew rewş û hal
Hat Cihanê Rustem' e ZAL

Ew mêrxwasê Şêr, Pelewan
Navê wi ket hemû Cihan

Mîl û baskên wi' ên bî hêz
Çiya, Zinar, dîkîr hambêz

Xwedê Rustem bî taybetî
Çêkîrbû zor heybetî

Bejna wi a wek Sîpîndar
Dirêj, bîlînd, bedew, kûbar

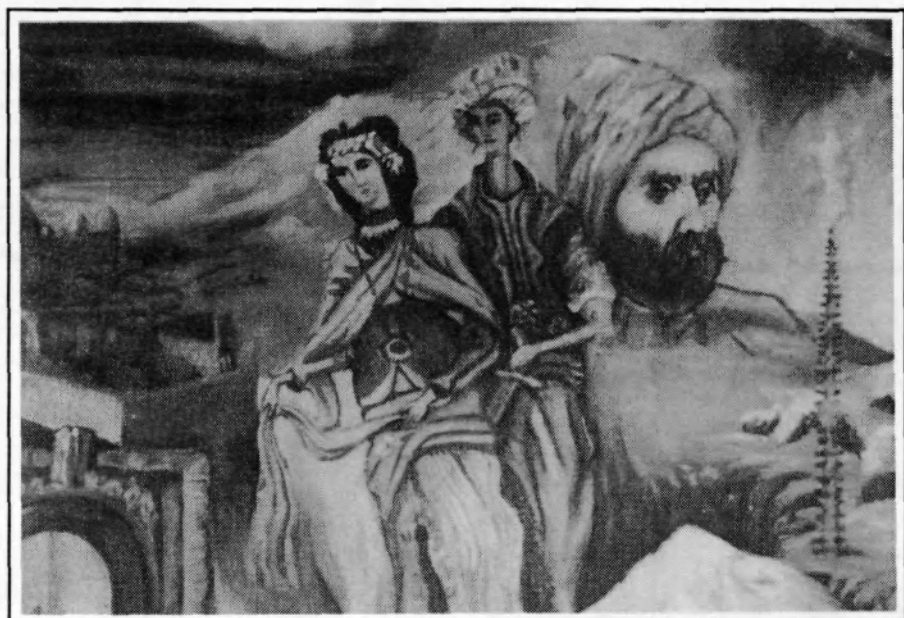
Pelewan bû hîm jî xwaşmêr
Dîket şeran wek Pîlîng, Şêr

Roj hat ew jî bû dîlovan
Ma Cihanê ew nav û şan.

Ahmedê Xani û Mem û Zin

Ahmedê Xani û Mem û Zin

Çiroka Memê Alan

L1 Mıxurbê welidi Mem
Dê, bav şabûn, qet nema xem

Bavê Memê Axa, Mir bû
Xudan hebûn, ax û mal bû

Çıl roj û şev şahî, dilan
Dılsa bûbûn eş' ra Alan

Mir belav kır, pırr xêr û bêr
Mem Çeleng bû kureki Şêr

Roj bı roj, Mem mezin dıbû
Bı aqıl û bı hêz dıbû

Pıştı heft şalina xwe de
Nav Nivînê, oda xwe de

Veleziya kete xewê
L1 nêzıka nivê şevê

Memê xewna de Zin dit
Dılbengi bû xortê egit

Zin keçıka mirê Botan
Pırr dıkışand bala xortan

Mêrê Meta şıtiya Zin
Mıroveki hesûd û din

Wi ji dıl derda bû Zinê
Şık nedıbir Mir û jinê

Dışewtiya dilê Memê
Xwedê wi ra nehat ramê

Mem sıwar bû çû Botanê
Ku bıbine wê Şultanê

Lı rê de Qere Tajdin dit
Hevnasiyan xortên egit

Jı hevra bûn bıra, heval
Nûçe bıhişt Zina delal

Fızûl Beko pê hesiya
Bervı mala Mir meşiya

Got "Mirê mın keçıka te
Da bın lıngan şerefa te

Rabe bıçe tu mêzeke
Ki ba wêye, tu wi naske

Mem û Zin hatıbûn ba hev
Hevşadıbûn bı lêv û dev

Kete odê bavê Zinê
Çav gerand Lehêv, Nivinê

Wina Mem girt Bir'ê de kuşt
Zina bedew dılkeser hişt

Zine ditax nekır lı wir
Pışti Memê ew ji zû mır

Beko asteng, ket navinê
Bû dijminê wê evinê

Nehist ku ew herdu bengi
Lı hev şabın bı wi rengi

Pırr berxwe ket Qere Tajdin
Fızûl Beko ew kîre din

Rabû lı şûn, Şûr girêda
Fızûl Beko dit lı rê da

Şûr kışand, serê wi jêkir
Ruhê Mem û Zinê şakır

Zina bedew, Memê ALAN
Bûn Destana hezar salan.

Ferhat û Şirin

L1 navbera Dicle, Fırat
Welidîn Şirin û Ferhat

Ew ji bûn dîlbengiyên hev
Nediketn xew roj û şev

Ehrimanan nehiştin ew
B1 hev şabîn, bigihijn hev

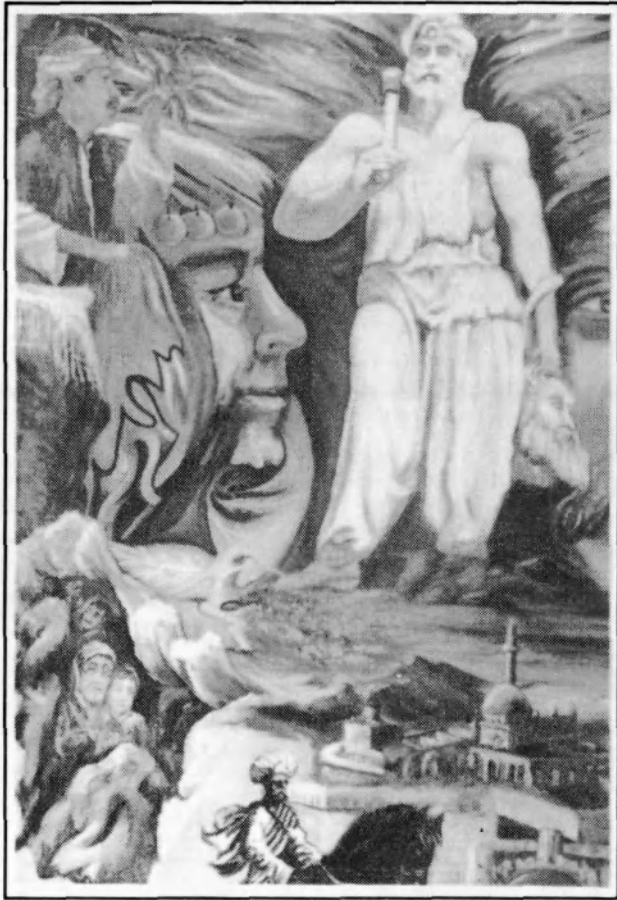
Evina wan kete Dirok
Ew bûn Stran, ew bûn Çirok

Ketn zara xort û kalan
Mina Zin û Memê ALAN

Ew ji keç û kurê Kurd bûn
Hev şanebûn bêt mîraz cûn.

Kawa ê Hesinkar

Kawa ê Hesınkar

**Derketına Hukma Asûr, Tevgera
Kawa ê Hesinkar û Gele Ari**

Nışkva derket hukma Asûr
Tirek avıt, birin kır kûr

Qıral Dehaq, ewê xwinmij
Rojhılat kır dûman û mij

Kurdeki qebila Kussi
Tev kurmam'ê xwe ê Persi

Kurd, Pers'an zılm dıkışandın
Dehaq ew pırr diêsandın

Kurd, Pers ketın tekoşinê
Ku, bıgırın pêşiya xwinê

Mêrxwasê Kurd nav KAWA bû
Şûr cêdikır, hesinkar bû

Bo kuştın û zılma Dehaq
Dıgot "ev gel, nine liyaq"

Şeş kurên wi seri jêbûn
Jı Dehaq' ra ew qurban bûn

KAWA got "ev zılma bese
Bıgırın Şûr, Mertal, Dase

Zılm û zorên ber çav, rasti
Kêr goşt birri, gihışt heşti

Dij derkevın em wek Şêran
Bımırın lo mina mêran"

Seri hılda apê KAWA
Jı gel ra zılm nedit rewa

Kalê mêrxwas û hesınkar
Gelê ARI xwera kır yar

Eriş dan ser kela Dehaq
Şûr, Mertalan kır reqe-req

Kele hemû şewıtandın
Serê Dehaq pelçıqandın

Rûnıştın hev şewıriyan
Bıryar gırtın ser her riyan

Gotın "em Dewletek sazkın
Çı pêwiste, wê daxwazkın"

Tacê Zêrin dan Fêrûdûn
Ew bû Qıral, rûnışt lı şûn

Wê sazkın Dewleta MED
Mala Kurd bû ew sedi-sed

Ew Dewlet bû İmparator
Çêkır Bendav, Kele û Sûr

Bû xudanê Rojhılatê
Şan û şeref, tev rûmetê.

**Derketina Qirlê Yewnan
Iskender'ê Mezin
- 600 Sal B.Z.**

Iskender'ê Makedonya
Wi dixwast Mezopotomya

Leşkerên wi gelek xurt bûn
Kal tunebûn, hemû xort bûn

Rojek derket, hat Iskender
Xurand, şêland, welat her der

Gelek erd lı dest MED' an çû
Dewleta Kurd pırr qels bû zû

Hêzên Medya herçûn jar bûn
Pers bûn bêbext, bı êriş çûn

Tevda şewıandın welat
Medya nema lı Rojhılat

Kardûk ketın serê çıyan
Wan şer domand, lı her çıyan

Lê çıbıkın, sed mıxabın
Dıjın pırr û bet hejmar bûn

Qet kêr nedit rımên Kardûk
Dıjın xurand Bendav û Cok

Hemû erdê Kurd-Kurdıstan
Dıjınan kır gor, gorıstan

Kardûk, Zaza, Kurmanc û Lor
Pirr rîjandin xwina reng sor

Pers û Yewnan, Ereb û Rom
Şewitandin gund, mezre, gom

Nehîştin Kurd seri rakîn
Azad bîbîn, dîlan şakîn

Wan deman de Mirên Kurdan
Dîjmînan ra hiştin meydan

Bona bostek erdê Xwedê
Hevdîkuştin kurên Werdê

Eşirên Kurd bûn dijên hev
Şêr dîkîrîn, bî roj û şev

Rojhîlatê Moxol' ên ÇIN
Lî Rojavê, Neron 'ê Dîn

Tev Samiyan, Gurc û Rûs' an
Eriş dîdan ser Kurdîstan

Wan nehîştin Kurd ji Dewlet
Çêkîn, bîbîn hêz û rûmet

Dîjmîn ne yek, ne ji çar bûn
Kurd ji hevra dost-yar nebûn

Ew heyam ji werge hat, çû
Tevgera Kurd pêşva neçû.

Zılma Ol' a Islam

Zılma Ol' a İslam

**Derketına Ol'a İslam,
Rewşa Gele Kurd û Pejîrandına
Ol' a İslam - P.Z. 612**

Rojek derket Memê Ereb
B1 dek û dolav û derew

Got "ezım Balyozê Xwedê
Çı ZERDEŞT 'e, çiye Werdê?

Ez Cihanê, Axıretê
L1 cenemê, l1 Cenetê

Pırsiyarê qûlan ezım
Reb ferman kır, ez Balyoz'ım

Eve wera soz û raman
Bawer bînın mın û QURAN"

Ebûbekir, Omar, Osman
Tev Memê bun, wan dan ferman

Gotın "hemû Ol'ên Cihan
Dıvê birbın l1 her ciyan"

Pêkanin Artêşên Barbar
Eris kırın wek gurên har

Ketın Dest û Daristan'an
L1 Bajar û Şaristat'an

Tev Şûr, Xeçer, Bıvır û Merr
B1 bêbexti dıkırın şer

Dıxurandın Xani û Mal
Nedıgotın "Jın, Zarok, Kal"

Seri hemû jêdıkırın
Çı dıdıtın, ew dıbırın

Wana dıkuşt, Dewar û Pez
Dışewtandın Bostan û Rez

Dıgotın "Bêj eşedenna
Lê ku tu bibêji na-na

Em yekser serê te jêkın
Bedena te du perçe kın"

Kurdên hejar û belengaz
Qirina wan dıbû Awaz

Nedıxwastın bıbın İslam
Lı Mihamed binın İman

Pışti nepejırandınê
Ser jêdıbûn, rengê xwinê

Axa Kurdıstan sor dıkır
Ereb, bêbexti zor dıkır

Zımanên Kurd kaş dıkırın
B1 meqesan jêdıkırın

Dûra didan ber Şûr, Kêran
Tev Zarok û Jin û Mêran

Gelê Kurd wan usa kustin
Mal, Milk, talan kırım mıştın

Bı zorê Kurd kırım İSLAM
Gotın " mera bıbın xulam"

Ol'a İslam usa derket
Bı zora Şûr, ev OL serket

Bıra ê Kurd eva raste
Lı ser Dirok tu raweste

Ez bawerım tu bıbini
Dılê te da xem nemini

Jı bo xwina sedhezera
Tu bas naskê wan neyaran

Çiye İsla, çiye QURAN
Bin ber çavan Meqes, Şûr' an.

Dewleta Hesnewi û Şadadi
- P.Z. 941-951

Xanedanê Kurd Hesnewi
Lı Cibel' ê bingeh dani

Lı wê saz kır wi Dewletek
Pırr bıraqıl bû, hım ji jirek

Hukma xwe lı wê ılan kır
Drav derxıst, kar peşve bır

Pêkani artesek gewre
Tıxubên xwe wi kır fehre

Roj hat Farıs êriş da ser
Dewlet xurand, şêland her der

Ew Dewlet ji holê rabû
Dılê neyar gelek sabû

* * *

Derket Mihamed Şadadi
Lı doza Kurd ew bû xwedi

Rewandûzê wi him dani
Dewlet çêkır, hêz pêk ani

Tıxubên xwe berfehre kır
Paşnavê xwe lı Dewlet kır

Tırk û Farıs pırr bêt kêf bûn
Wek gurên har lı şûn rabûn

Wan êriş dan, ser êrişan
Kurd tenê bûn, man pêrişan

Ew Dewlet ji hat xurandîn
Lê doza Kurd nat temirandîn

Disa Kurd ketin bin destan
Mêtigeh kîrîn Kurdistan.

***

Mirên Erdelan, Bedinan
Yên Hekari, Botan Baban

Wana ji Dewlet çêkîrîn
Qesr û Kele avakîrîn

Huner, Wêje gelek pêşket
Dayikek Kurd li wê derket

Ew canîka Nestûra bû
Zana, pîşpor, helbestvan bû

Ew him jin bû, ew him ji mêr
Pênuş hêja, xudan xêr, ber

Lê ew dem ji pîrr neajot
Roj hat dîlên Kurdan bû sot

Ew Dewlet ji holê rabûn
Tirk û Faris zor dîlşa bûn.

**Dewleta Kurd a
Merwani - P.Z. 984**

L1 qurne a Neh û dehan
Amed, Bitlîs, Tatvan, Silvan

L1 wê saz bû hukma Merwan
Kurdên Gernas, Şêr û şervan

Qıralê Kurd bû Bad DOSTIK
Dijmın dıxıst Tir û Xıstık

Kurdan çêkır Rê û Pire
Qesr û Bendav, malên fehre

Awûz û Çand qenc pêşva çû
Zımanê Kurd dewlemend bû

Lê Yewnan û Erebb, Iran
Tev Sûr, Mertal, Xençer, kêran

B1 hoviti êris kırın
Dewleta Kurd dagırkırın

Werge hat xurandın Dewlet
Roja çûyi şuva nehat.

Derketina Tırkan - P.Z. 1071

Nışkva derket Tırk'ên bêbext
Lı dest wan de Şûr, Mertal, Zext

Mina gurên bırçı û har
Eris dan ser gelên hejar

Ew ji ketın Rojhilatê
Tev QURAN û sılawetê

Cengizxan' ê Moxolê Çin
Xwin vedıxwar, ew bûbû din

Tırk û Moxol, herdu bıra
Temırandın şewq û çıra

Şewıtandın hebûna me
Nehıştın qet Diroka me

Kete Mûş' ê qıralê Tırk
Har û hov bû tunebû sık

Navê qıral Alparslan bû
Mıroveki har, xwinmıj bû

Wi got "Tırk, Kurd İslam bıra
Karê kafır nine vıra

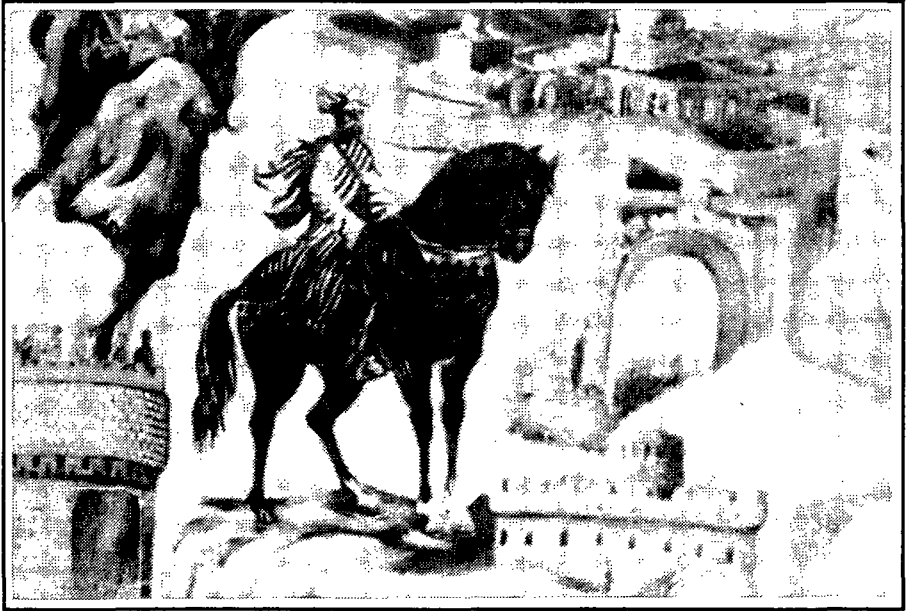
Em dıxwazın arikari
Bıkın, birbın rojên tari"

Gelê Kurd ew soz bawer kîr
Kete nav Tîrk, lî wê şer kîr

Ew şer, sêrê Malazgirt' ê
Bizans nema Mûş' ê, Sêrt' ê

Tîrk derbaz bûn, çûn Qonya' yê
Selçûk çêbû lî dinya' yê

Çendek dûra qels bû Selçûk
Hat xurandîn nema War, Sûk.

Selahaddini Eyûbi

Gelê Kurd ew soz bawer kîr
Kete nav Tîrk, lî wê şer kîr

Ew şer, şêrê Malazgirt'ê
Bizans nema Mûş'ê, Sêrt'ê

Tîrk derbaz bûn, çûn Qonya' yê
Selçûk çêbû lî dinya' yê

Çendek dûra qels bû Selçûk
Hat xurandîn nema War, Sûk.

Selahaddini Eyûbi

Dewleta Eyûbi - P.Z. 1174

Sal hat ghişt qurna donzdeh
Xaçan teng kır war û bergeh

Lı derdora Kerkûk, Mısûl
Bı nıftê va, ew erda şıl

Lı wê Mir Nûreddin Mamûd
Zaf xêrxwaz bû, nebû şerûd

Wi Dewletek lı wê saz kır
Heq, Zagonên gel mêzekır

Navê Dewlet dani Zengi
Jı bo İslam bûbû bengi

Wê qurnê de, Xaçparêzan
Tev barbaran, tev nezanan

Eriş dıdan ser İslam' an
Nedıdan keseki eman

Bı Şûr, Mertal, Kêr û Xençer
İslam dıkuştın lı her der

Du Ol bûbûn dıjminên hev
Şer dıkırın, bı roj û şev

Fransız û İngiliz' an
Rojhîlat dîkîrîn xîzan

Dîxwastîn ku biçîn Qudsê
Bajar bigîrîn, leşker vêsê

Padişah ê Kurd Nûreddin
Bo wan şeran ew dibû din

Bûbû bengiyê Mihamed
Dîgot "ewe bedew, semend"

Wina arteşek Kurd kom kîr
Lî cîh rabû sert ferînan kîr

Got "dîvê em xaçparêzan
Nekîn Qutsê, rêzkîn hêzan"

Pîsmam'ê xwe wî kîr Serdar
Got "Îslam ra tu bibe yar "

Pîsmam' ê wî rabû ser xwe
Riya Qudsê zû da ber xwe

Eşîra wan nav Rewandî
Pîsmam jîr bû, Şêr, efendî

Bî mêwxwasi rabû rêket
Deh hezaran leşker pêket

Ew ket hember xaçparêzan
B1 sev û roj kes ranezan

Şer k1r hember Fillip, Riçhart
Şer zana bû, ew l1 serket

Eve ew bû Selahaddin
Welat firot, bo Ol û din

Bû Padisah, Împarator
Navê Islam wi rak1r jor

Wi tixubên Dewleta xwe
Fehre k1r tev dorberên xwe

Filistin û Mısır, Hicaz
Yemen, Sûrye, k1re daxwaz

Ew erd ket1n b1n destên wi
Lê m1xab1n, Kurd man sêwi

Neani navê Kurd zıman
Vala i çû, ew xwin, zeman

Wi hebûna Kurd-Kurdıstanı
Da Mısır û Erebistan.

Derketina Dewlata Osmanli
- P.Z. 1300

Lı Bûrsa' ê derket Osman
Wi Yewnan xıst, neda eman

Nûva çêkır wi Dewletek
Çerxa Tırk 'an rakır Felek

wi navê xwe lı Dewlet kır
Dılên har û hovan sakır

Navê Tırk'an bû Osmanli
Ew kedxwarên sessed sali

Roj hat dema Sultan Yawûz
Bar gıran bû, gel bû pıst xûz

Yawûz, Sêx İslam rûnıştın
Ki dij wan bû, hemû kuştın

Barbar ketın Çaldıran' ê
Xwin rıjandın, wek baranê

Sêşt hezar kes bûn cangori
Nahlel Yawûz sed hezari

Textê Zêrin nebû qail
Wi girt jina Şah İsmail

Wan salan de Kurd-Kurdıstan
Neketibû bın ling, destan

Her eşirek lı nav xwe de
Wek Dewlet bûn, ciyên xwe de

Destelatek xurt Navendi
Ew tunebû, Mir, Efendi

Hember dijmin dedibûn yek
Ew destelat nedihat pêk

Xwe bı xwera dibûn Şêr, Dik
Hember dijmin dina Pîsik

Yawûz rûnîşt lı ba miran
Tev İdrîş û Caş namerdan

Qers û Şirin, peyman çêbû
Erdê Kurdan du perçe bû

Dozfiroşan, welat firot
Gel bîndeşt bû, ma tazi, rût.

Çend Wejevanên Diroki

Ali Heriri, Feqi ê Teyran
Bo evinê, ji bo yaran

Nivîsandin wan hişên xwe
Bo me hiştin diwanên xwe

Pey wan Mele, Ahmed XANI
Ahmed ruhki teze ani

Mijûl bû ser pîrsa Netew
Berxwe dîket, nedîket xew

Dîgot "çira li nav meda
Hevgirtinek tune cih da

Dîvê em ji serfiraz bin
Rabin serxwe, Şareza bin

Heke ku em bîbîne yek
Çêkî Dewlet, bîbîn hêzek

Bêt guman wê Ereb û Tirk
Mera bîbîn xulam bêt şik

Lê ez çib'kîm iro ev rews
Mir ketine ser rivek şaş

Bo neyaran ew kar dîkîn
Erdê evrar par-par dîkîn

Tev dijminan gel dıkojin
Şeran de xortan dıkujin

Lê nızanım ew rews çibe?
Hêvi dıkın gel xew rabe

Bıbıne dost û yarên xwe
Zû sazbike Dewleta xwe

Lê mın nedit, Kurd bıbının
Wê rojê, bındest neminın"

Belê, Xani usa dıgot
Wê hêviye dılê wi sot.

Şerê Kela Dımdım

Çû ser dımdım, Şahê Iran
Tev artesek herê giran

Ket çeperê kela Dımdım
Dest Kurdan de Şûr, Mertal, Rim

Bı mêrani hember dijmin
Ketın nav şer keç, mêr û jin

Ew Xano'ê Şêr Cengzêrin
Bı mêrxwasi dıkır qirin

Dıgot " heta em yek hebın
Qet radeste dijmin nabın"

Şah Abas'ê bêbext û har
Ser hespê de nedihat xar

Ferman da Pasdar, barbaran
Kele dan ber gulebaran

Kurdan nexwast radest bıbın
Dil bên girtın, xulam bıbın

Rûnıştın hevra sond xwarın
Jehr kırın av, av vexwarın

Hemû lı wê bûn cangori
Kurdperweran kırın lori.

Serihıldana Şêx Ubedullah
- P.Z. 1800

Ubedullah û Yezdan Şêr
Hım zana bûn, ew hım ji mêr

Şêxê dılsoz, kalê mêrxwas
Ew zana bû, bê tırs, Gernas

Lı hemberê Tırk û Farıs
Berxwe dıda bê tırof û tırs

Osmanlı artesek gewre
Amade kır, şer kır fehre

Farıs ji ket hindirê şer
Hevra şewıtandın herder

Sed xıhabın Şêx girtın dil
Çeqel, Rovi li wê bûn Fil

Romê Şêx şand Ştenbolê
Ew Tevger rakır h holê

Şêx reviya ew şuva hat
Derbaz bû li Diclê, Fırat

Hestê hezar leşker komkır
Disa wi destpêka şer kır

Lê şed heyfe ew sermeket
Romê Şêx girt, hêz li bınket

Dûra dijmin Şêx şand Mekkê
Lı wê mır, tu wî binekê.

Şerê Cihan a Yekemin - 1914

Nışkva derket şerê Cihan
Xwin heriki lı her ciyan

Çar aliyên Romê de şer
Bed dom dıkr jiyanek jehr

Lı Rojavê, lı Rojhilat
Romê nedit riyek felat

Roma Reş pırr jar ketıbû
Her ciyan de, binketıbû

Hukma Şeytan û hilebaz
Kete dıqe hêzek xêrxwaz

Kurda ra got "em bırane
Werin hember kafırane

Em şer bıkın ji bo welat
Ku, hûn û em bıbın felat"

Lı şer wê xwaşteka Romê
Dilê Kurdan hate ramê

Şerokên Kurd hev sêwırin
Lı tev peyvên Tehl û Şirin

Abdulqadir 'ê GEYLANÎ
Pêşneyarek ne baş ani

Got 'rewşa Romê ne başe
Bervî têkçûnê dimeşe

Divê em ji mîl Romê dîn
Em dîlşozîn, ne namerdîn

Pîştî şer Rom wê heqê me
Bîde hemû daxwazên me

Heke ku Rom usa neke
Wêcar xali serê xwe ke

Em bî hêza Mîl, Baskên xwe
Bî zor bîstinî heqên xwe "

Mirên Kurdan mîl dan Romê
Leşker şandî Yemen, Şamê

Lî Yemen' ê, lî Rojavê
Meyitên Kurd man bîn tavê

Sed hezaran Kurd cangori
Bûn, dayikan kîrî lori

Sîrp û Romen, Bulxarîstan
Lî Rojhîlat Erebiştan

Bîn destan de ew Rîzgar bûn
Îlan kîrî wan Serxwebûn

Romê derxîst Destûr, Ferman
Bo kustîna gelê Ermen

Du miliyon Ermen kustîn
Kevîr ser kevîr nehistîn

Ewqas ji Kurd cangori bûn
Lî seran de bo Romê çûn

Lê disa ji Kurd-Kurdîstan
Rîzgar nebû lî bîn destan

Werqas xwin, bî vala î çû
Pîrr malan da derneket dû

Romê mala Kurd sewitand
Bo mafên xwe ew xwin rijand

Lê disa ji Rom serneket
Şer wenda kîr, ew lî bînekî

Padîsah text û tacê xwe
Cihîst, felat kîr canê xwe

Lî dawîya serê Cihan
Ne Sultan ma, ne Qîral, Xan

Hukma Romê lî holê de
wek kevîrek lî golê de

Wenda bû çû, Sultan nema
Hat quhartî, nû bû sema.

**Derketına Mistefa Kemal
- P.Z. 1919**

Lı ser fermana Vatetin
Serbazeki har, derewçin

Derket ew lı Stenbolı 'ê
Çû Samsûn'ê, Anadol'ê

Erzurum' ê civin çêkır
Nûçe Sêvaz'ê ra rêkır

Lı wê rabû çû Sêvaz'ê
Ku, lı wê ji bigre sozê

Eve ew bû, paşa Kemal
Ji xwera dit gelek heval

Wi gazi Şêx, Mirên Kurd kır
Arikar xwast, peyman çêkır

Wi ji got "em Islam bira
Karê kafır tune vıra

Ji bo Eli, bo Mihamed
Hûn Ari'ne, newiyên MED

Werın bıdın me hûn destan
Dûra sazın Kurd-Kurdıstan"

Usa xapand wi Axa, Mir
B1 aql bû, b1 rasti jir

Dûra rabû çû Anqarê
Gel ser dîkir l1 her derê

Mir, Begên Kurd leşker şandin
B1 nezani gel xapandin

Ew mêrxwas û xotên egit
Hukma Romê xwina wan mit

Kurd ketin şereki gıran
Tev pısmam û l1 tev bıran

Eriş kırım weka şêran
Zû serketın mina mêran

Artesên Yewnan bınketın
Ew revıyan, Kurd dûketın

Heya İzmir fıltandın
L1 Behrê de xenıqandın

Rızgar kırım erdê Romê
Rom l1 Kurdan nehat ramê.

Peymana Sewr - P.Z. 1920

Lı Fransa kom bû Cihan
Bona pırsa Kurd û Filan

Şerif Pasa, Kurdê dılsoz
Bo pırsa Kurd, wi stand soz

Ew nûnêrê gelê Kurd bû
Mıroveki Kurdevin bû

Lı wê çêbû peyman a Sewr
Din û har bûn, Tırk'ên Gurgewr

Tırk rûnıstın, hev sêwırin
Wek Çûkreş'an, Tû hêwırin

Gotın"em planek çêkın
Mirên Kurdan lı dij hevkin

Hınekan bıkın Newêrger
Bên meclîşê, gelek nefer

Ruh û canê wan em mısdın
Ew çavbırçi, doxın sıstın

Em bıdın wan, Drav, Jın, Mal
Ku, çareser bıbe ev hal

Wana usa bıxapının
Dûra qıra wan em bının

Divê iro em Hırç'ê ra
Bibên"Xalo"ser pîrê ra"

Ketın nav dek û dolavan
Navê Xwedê, bı sılavan

Balyoz sandın ba Mir, Axan
Ba Seyidan, lı ba Şêxan

Gotın"werın em bı hevra
Çêkın Kurdistan ji wera

Meclisa nû, ê we, ê me
Em dest hev dın Xwedê rame

Lingên kafır, nekın welat
Ku, Ol'a me bibe felat

Usa nebe, kafır wê bên
Ol'ê rakın wek Seg bîrrên

Çendsed sale em ciranın
Wek pıdı û dev, dıranın

Ol'a me û welat yeke
Kafır dıxwaze me cêke

Ev ji nabe, bo we û me
Ku, bêjın na, wera serme"

***

L1 Angarê meclis kom bû
Komara Tırk, lı wê saz bû

Romê xapand, heftê du kes
Ani meclisê bı hewes

Werge Kurd ketın meclisê
Mirên Mêrdin, Mûs, Bitlis'ê

Heftê du Kurdên Newêrger
Doz fıros bûn, bêd Dıl, Ciger

Diyap axa, Hesên Xêyri
Dıvê kes bo wan negiri

Ew Newêrgerên Dêrsım bûn
Bêd dengê gel, bı xwe çûbûn

Rojek Mıstefa Kemal got
"Werin meclisê seri qot

Bı bêdengi, li şûn rûnın
Newêrgerên Kurdan hûnın"

Diyap axa zef şadı bû
Herkes lı ber wi radı bû

Mıstê kor ew baş nasdı kır
Destên wi dıgirt maçdı kır

Wira digot "bavo, baba
Canê min ji tera heba"

Roj hat ew ji kuşt, wendakir
Hebûna kurd qedexe kir

Eve, ewn, ew Tirk'ên xas
Leheng, Şareza û mêrxwas

Rovi çiwext ku, bibe Şêr
Tirk ji ew dem, dibe xwasmêr.

İhsan Nûri

Ihsan Nûri

**Komelên Kurd, Serihıldan
û Tevkuştina Qoçkiriye - 1920**

Komelên Kurd irşad, Hêvi
Lı dij wan bûn, Tirk'ên Rovi

Ew komelên gelê Kurd bûn
Bo wan Kurd serbîlind dîbûn

Karên qenc û bas dîkırın
Gelê Kurd şiyar dîkırın

Hember wan dek û dolavan
Kurdperwerên Kurd dîkovan

Dîbûn, ew berxwe dîketın
Şev û roj ranedîketın

Şêr û dîlsozên Kurdistan
Gotın"divê em bêt westan

Bikevın nav kar, xebatan
Bının berçav, her babetan

Ew kesên bêbext, doz firos
Bo gel nakın xızmetek baş

Bı lez û bez, em asteng bın
Hin ku zûye, em rê nedın"

Serokên Kurd hatin ba hev
Hev şewirin bı roj û şev

Dawiyê de girtin bıryar
Ku, şer bıkın hember neyar

Nûri Dêrsımı, Ali Şêr
Tev Ali Şan, ew her sê mêr

Ew bûn berpırsiyarên şer
Tıfing girtin, derketin der

Şerê Qoçkiri destpêkır
Hukma Romê leşker rêkır

Serdarê Tırk Topal OSMAN
Lı Mıstê gırubû ferman

Wi sewıtand war û bani
Xwin herikand weka kani

Negot Zarok, qet negot jin
Bo xwina Kurd ew bûbû din

Laz Osman, Mıstefa Kemal
Ne can hiştin, ne dewar, mal

Temırandın ew serhıldan
Talan Kırın warên merdan

Rıj'ya xwina Çıl hezaran
Kurd birnekın wan neyaran.

Peymana Lozanê - 1923

Emperyalên Cihan kombûn
Kurdên xewok şiyar nebûn

Rûnûştin bajarê LOZAN
Ketin nav gengeşa sozan

Lî wê peyman nîvîsandin
Dûra rabûn, bî deng xwendin

Gotin "heftê du Mirên Kurd
Biryar dane, bîryarek rind

Naxwazm Kurd û Kurdistan
Xwe nabinin qet bîn destan

Dibên "Kurd û Tirk bîrane
Eslê me yek, kok Tûrane"

Binhêrîn hûn nameyên wan
Aha evîn, em qurban, can

Em nîkarin tîstek bîkîn
Çawa em wan, li hev cêkîn"?

***

Belê, ew caşên do fîros
Derew kîrîn vala û boş

Bo mafên xweên gemarîn
Gel fîrotîn, jehr kîrîn Jîn

Welatê Kurd bû çar perçe
Heftê du kes bûn dest pençe

Bûn xulamê hukma Romê
Wek Pez, Dewar ketin gomê.

Misteta Kemal û Diab Axa

Misteta Kemal û Diab Axa

**Pîrsa Kurd lî Rojev'a
Meclisa Tîrk da - 1920-1923**

Pîrsa Kurdi bî carek dîn
Ket Rojev'ê, Mîst bû har, dîn

Meclis kete nav gotbêjan
Wê babetê da Mîstê jan

Pîr hêrsket Mîstefa Kemal
Wi got"bîra, bînhêr heval

Ev welat, welatê Tîrke
Lî wê rûne, kuro şermke

Lewra Kurd, Tîrk yek nîjadîn
Rûnî ahengeki xwedîn

Welat yeke, perçe nabe
Ki dibê"na"bîla rabe

Ez jî wera bêjim disa
Qet naxwazim peyvên usa

Carek dîn ku, bîbîhisim
Ku nekujim, bêt namûsîm".

Hesen Xêyri rabû serxwe
Pênûs, Defter dabû berxwe

Got"bîra'nê Paşa raste
Gelê Kurd, Tîrk wek Dew, Mast'e

Havin û koka me yeke
Heqê kêye, ew me cêke"?

Kemal Paşa, xwe sûn rakır
Çû eniya Hesên maçkır

Got"bı rasti tu dılsozi
Xwedê jı te bıbe razi

Ez dıxwazım, sıbe bıra
Bı cılên Kurd werê vıra"

Rojtıra dın, Hesên Xêyri
Xwe xemıland, vekır deri

Bı lez û bez, rabû rêket
Qet çekûçek, seri neket

Cemedan û Şapık û sal
Ket meclisê Hesên'ê kal

Roj hat gazi Hesên kırın
Dest gırêdan, gırtın-bırın

Dadgır'ê"Şerxwebûn"pırs kır
"Çıra cılên Kurd te xwe kır"?

Got"Paşa'ê mın ferman kır
Jı bona ev, mın kinc xwe kır"

Gotın"Paşa tu cerıband
Derewên te, wi hember xwend

Lê ku rasti tu Tirk'bana
Bersiva te dibû na-na"

Guh nadan gotnên Hesên
Kırın stu, şirit û ben

Hesên Xêyri kire hawar
Qet guh nedan Tirk'ên neyar

Got" cangoriyên Kurdistan
Mınra vekın mıl û destan

Îro ez tēm nav refên we
Bıborın, ez canê we"

Hesên Xêyri dereng mabû
Cellat hêrs ket, lı şûn rabû

Bın lıngan de kışand kursi
Qet hawara wi nepırsi

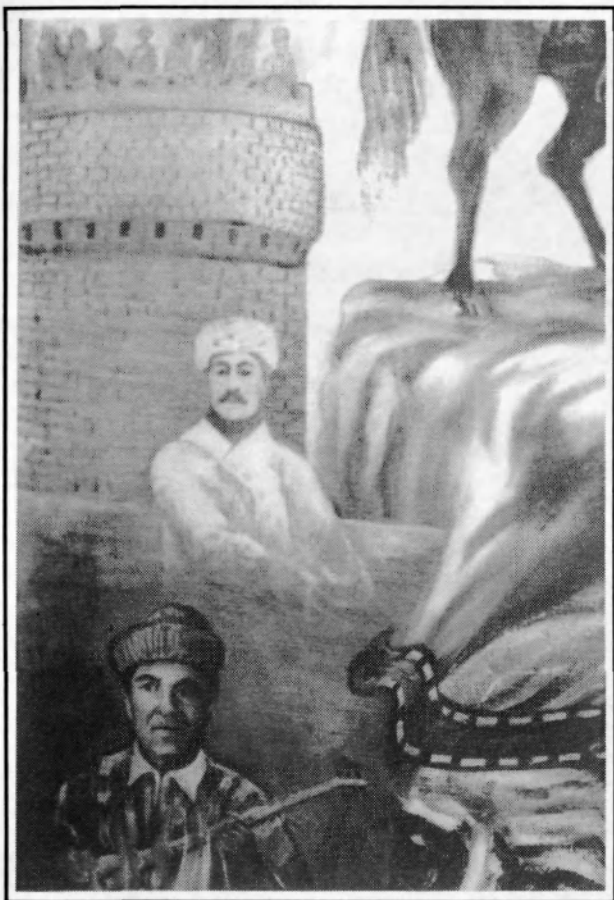
Benê bı Rûn, gewri şıdand
Kar û berên hesên qedand

Ew ji lı wê, werge kuştın
Lı dijên xwe kes nehiştın

Yên ku man ji , ew revıyan
Ketın bınerd, serê çıyan.

Simko Axa

Simko Axa

Lı qurna bistan de, çend
Tevgerên Kurdistan'a
Iran û Iraqê - 1920-1922

Lı pısti şerê Cihanê
Tevgera Kurd lı Iran'ê

Rabû serxwe hember dijmin
Rêzkıribun Mêr, Xort û Jin

Serokê eşira Şıvak
Rızaliyê, heya Şımak

Rêzkır hêzek herê gewre
Her Tıst ani berçav, fehre

Eve, ew bû Simko ê Şêr
Tırs nezan bu, Gernas û Mêr

Emperyalên har û kedxwar
Lı şûn rabûn, wek gurên har

Ew xwinmijên çav birçi, har
Şandin Iran Olperest MAR

Mar Şemûr, keşişê Asûr
Hesabê xwe dıkir hûr-hûr

Wi ji dıxwast bibe Dehaq
Bıgire Kurdistan, Iraq

Rûs, Ingiliz, pîst dîdan wi
Lı pey wi de, ew dîdûn si

Simko Axa plan hınkır
Hember plan, plan çêkır

Xwest ku Mar Şemûr bıbine
KONEŞAR'ê tev wi rûne

Sed û Çıl leşkerên Asûr
Ketın riek, dijwar û dûr

Simko Axa dorbera wan
Birriya, kuşt, lı wê sed can

Pîşti wê kuştına Keşiş
Fılan, Asûr kırın Kîş-kîş

Berê xwe dan KONEŞAR'ê
Ser xwastek û wê biryarê

Bı hevra wan êriş kırın
Gund şewtandın, talan kırın

Sed û Çıl hezar Kurd kuştın
Lı gundan de, can nehiştın

Lı pîsti wê tevkuştinê
Jı bo qesas, jı bo xwinê

Simko êriş da ser Asûr
Birin lı wan gelek kır kûr

Hêzên Asûr bûn tar û mar
Rûs û Îran, ew bûn din, har

Leşkerên Rûs li tev Îran
Çûn ser Kurdan, mina guran

Lê disa ji serneketin
Hêz kışandın, şuva hatın

Hukma Faris, plan çêkır
Balyozek Simko'ra rêkır

B1 derew û dek, dolavan
Sonda"QURAN"tev sılavan

Gotın"divê em zû rûnın
Du gel bıran li hev binın"

Simko Axa ew bawer kır
Qet guhdare, kesi nekır

Rabû rêket, b1 sıwari
Çû ba dijın, bo wi kari

Faris kır dafikê, ew kuşt
Tevger werge bêt seri hişt

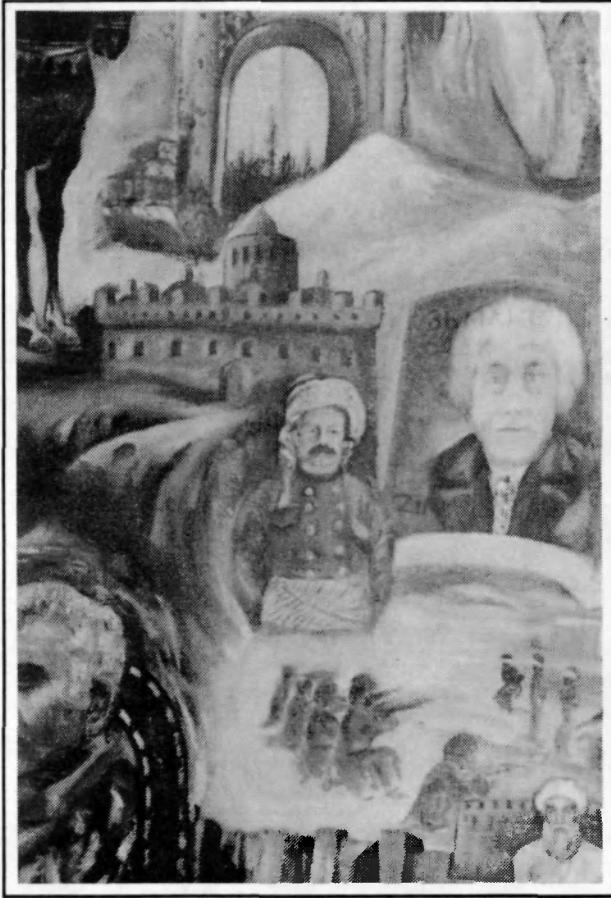
Simko Axa ê dılovan
Dıl, kezewên Kurd kır kovan

Ew Şêr, lehengê Netewi
Kurd birnekın tucaran wi.

Koneşar : gundeki Kurdistan'e Iran'e

Șex Mamût Berzanci

Şêx Mamût Berzanci

**Serihıldana Şêx Mamût
Berzanci - 1919**

Lı başûrê, Şêx Berzanci
Xwast daxwazên gel bine ci

Wi rabû doza welat kır
Kete nav gel, gel qenc rêzkır

Hukma Iraq'a hov û har
Jı İngiliz xwast arikar

İngiliz'ên por kej, çav sût
Bı eriş çûn ser Şêx Mamût

Lı tev top û tank, fırokan
Nenhêriyan Jın, zarokan

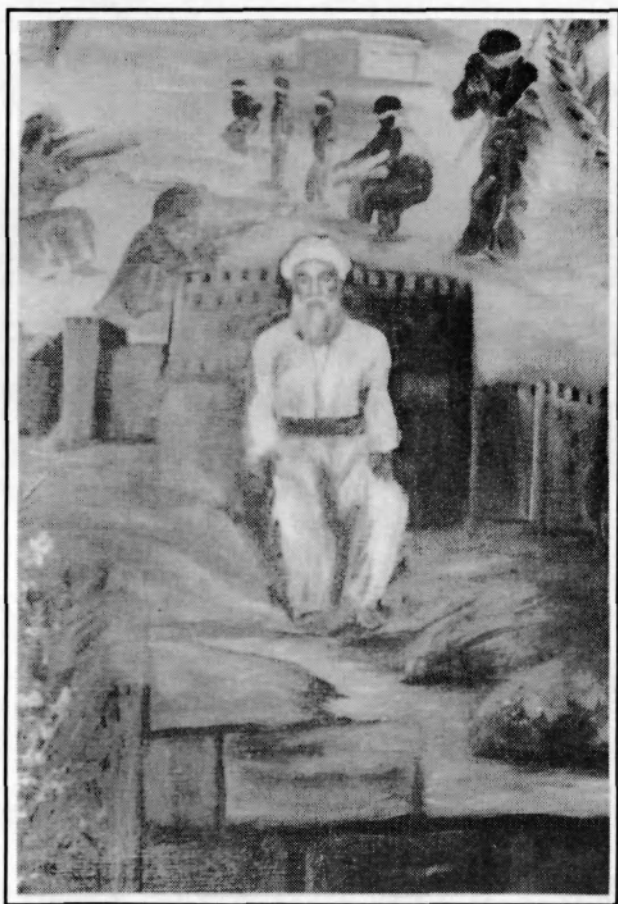
Esman de bombe barandın
Gund û bajar şewıtandın

Bı hezaran mırov kuştın
Gelê Kurd bêt havıl hiştın

Biritanya bû dij Kurdan
Lı semeket ew ser'hıldan.

Şêx Said

Sêx Said

Serihıldana Şêx Said - 1925

Hezar nehsed bist û sisê
Wexta giyan, kax û kêşê

Kurdperwer lı ciki kom bun
Hevdu ditın, pırr dılşa bın

Rûnıştın lı hev şêwırın
Weka bıran, peyvên şirin

Pışti gelek got û bêjan
Keşên zana, kesên rêzan

Gotın"em komelek sazkın
Gel bêt rêze, em gel rêzkın

Bese êdi ev razandın
Bıbe ku xwin bê rijandın

Çendşed sale zılma Romê
Hukmek hove, naye ramê

Rom naxwaze Kurd şiyarbın
Xudan Dewlet, xudan war bın

Ev erd, erdê me Kurdane
Navê welat Kurdistan'ê"

Lı nav xwe de gırtın bıryar
Rewşa welêt kırım diyar

L1 wê Rêbaz nivîsandin
Deq û deq bî hevra xwendin

Sazbû Komela AZADI
Bi dîlxwazi, bî dîlsadi

Bû serok Xalît'ê Cıbran
Pirozkırın mina bıran

Komelê riçal da nav gel
Weka koka Kewli, Nefel

Rêzanan gel rêz dıkrın
Serxwest û şiyar dıkrın

Romê şık bîr, xew lê revî
Bû Şeytan'ek, bû wek Rovi

Bî dırav û malê dınê
Caş kıriyan jî bo xwinê

L1 ser bêbextiya caşan
Ew tevger ket bın jan, êşan

Eşirên Kurd xwe fırotın
Xalıt beg jî hate gırtın

***

L1 Pali yê eşir kom bûn
Jî bo Xalıt, zef xemgin bûn

Yûsîf Ziya rabû serxwe
Pênûs, qaxîz wi da ber xwe

Tîlî rakîr Yûsîf lî wîr
Temaşê kîr Şêxê nemûr

Got"ez dîbêm ku, Şêx Said
Bîbe serok kalê egîr"

Hemû kesan, bî dîl û can
Gotîr"başê, qence raman"

Kalê leheng, ew pêşneyar
Pejîrand û dest avîr kar

Lî wê rabûn, çûn Pîran'ê
Te dîgot"dîçîn dîlan'ê".

***

Hezar nehşed û bîst û pênc
Lî Pîlî yê, Hûn'ê û Gênc

Tevgera Kurd zor geş dîbû
Lî nav gel de, xurt, baş dîbû

Rojekî leşkerên Romê
Tev Tîfîng û Şîlf û Rîm'ê

Rabûn ew çûn gundê Pîran
Wek Çeqel û weka guran

Serbazeki dijminê har
Yeki bêbext, bejn kın, mirdar

Wi Liztukek lı gund çêkır
Yekser lı wê, ser destpêkır

Çend leşkerên dijmin mırın
Mayin revyan, nûçe bırın

Ser wê bêbextiya serbaz
Lı Anqarê, Tokat, Sêvaz

Artesên Tırk wê rêketın
Çıyan, deştan de daketın

Lı tev top û tev firokan
Nenhêriyan Jın, zarokan

Hêzên Kurd bêt havıl mabûn
Bist hezar Kes hevra rabûn

Serokê Kurd kal Sêx Sait
Mêrê zana, pıspor, egit

Hemû Kurdên Azadixwaz
Lı cih rabûn, wek Şêr û Baz

Ketın nav şereki gıran
Lı Xarpıt'ê, Mêrdîn, Piran

Serdarê şer leheng YADO
Ew newiyê Werdê, Kurdo

Ferman da kalo ê pıspor
Got"bıgırın Ala kesk, sor

Eriş bıkın weka şêran
Em bımırın, mina mêran"

Gırtın Ahmed, gırtın Xarpıt
Rom ji dibû har û ifrit

Wê beri dan Çapaxçûr'ê
Erzurum, çemê xebûr'ê

Lê eşira Xormek, Lolan
Dızı ketın kort û çalan

Paşva kuştın bırayên xwe
Dan dest dijmin, namûsên xwe

Bona Ol û bo meseban
Bûn hevalê can qeseban

Ew tevger werge şıkandın
Mızgin ji Romê ra şandın

Dil hat gırtın kal Şêx Sait
Romê xwina hezaran mit

Sazbû dadigeh"Serxwebûn"
Tırk'ên Faşist gelhev kom bûn

Çıl û heşt sêpi wan danin
Şêx Abdulqedir ji anin

Tev Şêx Sait dardakırın
Meyitên wan girtın, bırın

Abdulqedir'ê Geylani
Romê ew kuşt dawî ani

Şirit kırın gewriya wan
Cangori bûn çıl û heşt can

Li ser kursi kalo bang kır
Bo gelê xwe wi hosi kır

Got"bıra'no, hûn tola me
Bıstının, şakın ruhên me

Her bîji Kurd û Kurdîstan
Wê felat be, ew bın destan"

***

Wi şeri de dıjminê har
Kuşt gelê Kurd pênçe hezar

Hin ronakbir reviyân, çûn
Lı Şam'ê wan saz kır Xoybûn

Pêşengkar mala Bedirxan
Wan ji wenda kır gelek can

Derxıstın"Ronahi, Hawar"
Tev Cigerxwin, kesên bîjar

Zıman, Wêje, pêşva bîrîn
Roj hat ew ji hemû mîrîn

Xwedê rama xwe li wan ke
Ku, Bihîşt hey, wan wê cih ke.

Ji malbata Bdirxanan de çend Ronakbir

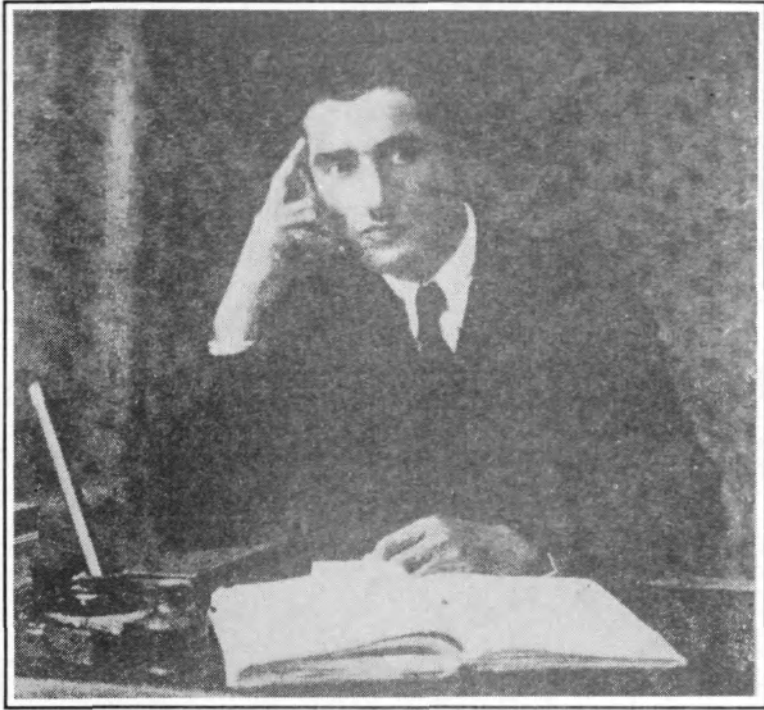
Nûri Dersîmi

Zıman, Wêje, pêşva bîrîn
Roj hat ew jî hemû mîrîn

Xwedê rama xwe li wan ke
Ku, Bîhişt hey, wan wê cih ke.

Ji malbata Bdirxanan de çend Ronakbir

Nûri Dersîmi

**Serihıldana çiya ê
Agırê 1926-1929**

Hezar nehsed bist û nehan
Hemû Kulilk, Nêrgız, Reyhan

Vebûn ser Çiya'yê Agır
Pırr bêdeng bûn, Dar û Kevır

Lı wê derket Nûri Sait
Kurdperwer bû, rewş baş dıdit

Ew serbazê leşkeri bû
Zana, Pıspor, Azadixwaz bû

Wi pırr dıxwast Kurd Azadbın
Bıxwinın û Şareza bın

Derket lı Arteşa Romê
Xwedê wira nehat ramê

Wina Tevger'a Kurd rêzkır
Kurdistan'ek Azad doz kır

Got''ya mırın, ya Kurdistan
Kurd neminın lı bın destan''

Şadeye Çiya'yê Agır
Lı wê derket şereki gır

Bı mêrani Kurdên leheng
Bo welat dıkırın şer, ceng

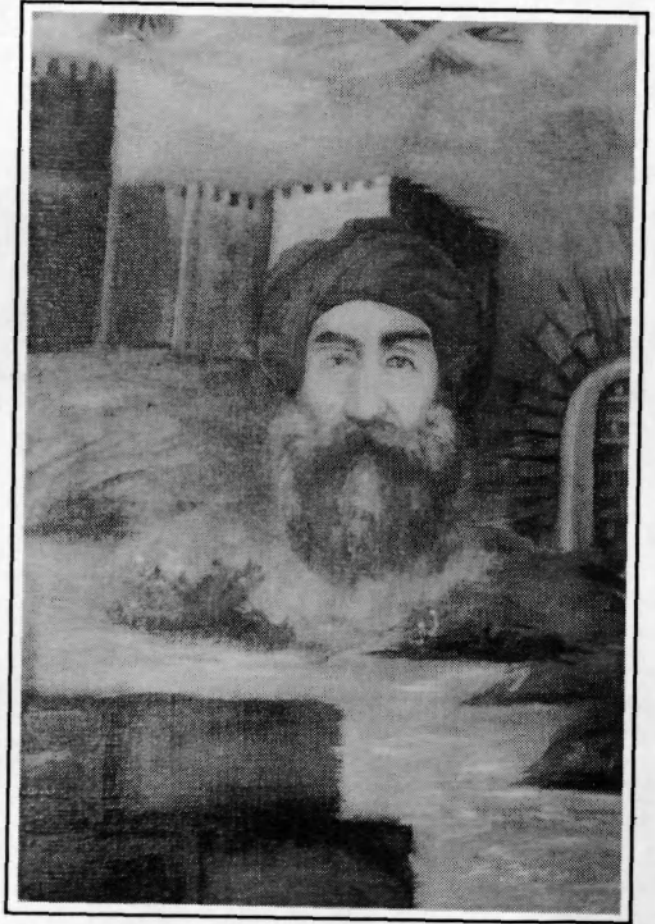
Lı hember Top, Tank, fırokan
Dırbên mezın dıdan Tırk'an

Dûra Iran, fırokên Rûs
Bûn yarên Tırk, rewş kırın pûs

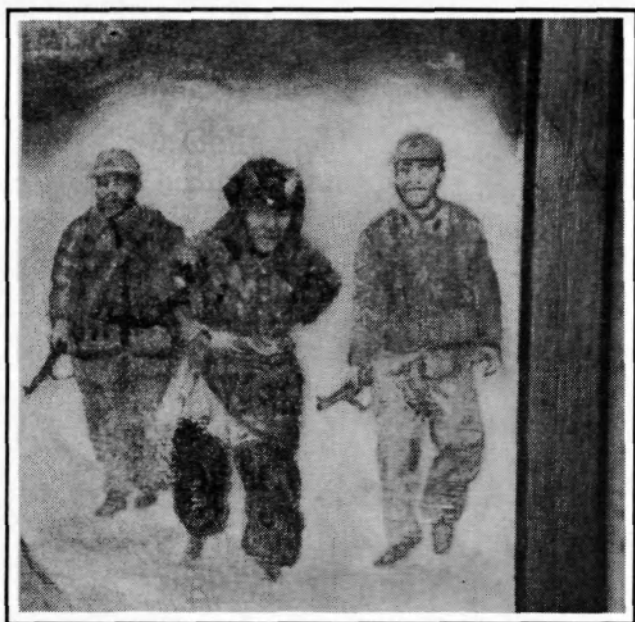
Sê Dewlet'ên namerd û har
Gund û bajar kırın tar-mar

Bı hezaran xort û Jın, Mêr
Dan ber gullan, sılfan û Kêr

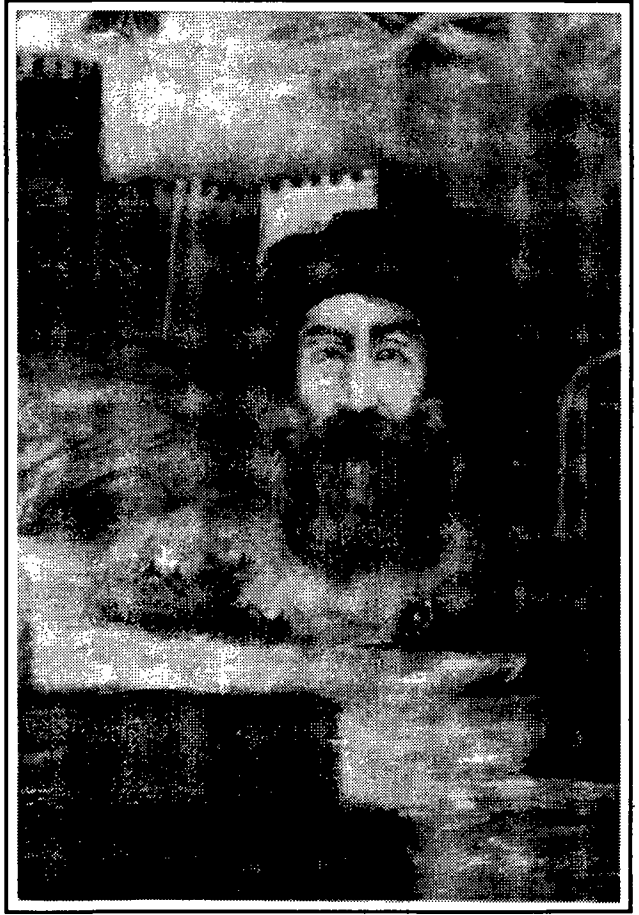
Ew Tevger ji werge têk çû
Nûri Sait ji felat bû.

Seyit Ali Rıza

Nişana Zordestiya Dewlata Tirk

Seyit Ali Rıza

Nişana Zordestiya Dewlata Tirk

Tevkustîna Dêrsîm
Sala 1937-38

Sala si û heft û heştan
Lî ser Çiyan, lî nav Deştan

Çiya, war û deştên Dêrsîm
Mîna Zilan, mîna Dîmdîm

Der-dor ketûn nav çeperê
Roma bêbext lî her derê

Wê çêdîkîr dafîkên xwe
Tev doz firoş, caşîkên xwe

Xebat dîkîr bî roj û şev
Eşîrên Kurd dîkîr dij hev

Mîstê kor û Celal Bayar
Bona Dêrsîm dabûn bîryar

Serok-komar bû Mîstê kor
Serok-wezîr Celal Bayar

Wan dîgot"lî vê Cihanê
Jî bo Dîn û bo îmanê

Qetla Kurdan zor helale
Ki bîkuje, ew delale

Dîvê Kurd lî holê rabîn
Ku ranebîn, Tîrk şanabîn

Mebên Zarok, mebên Pir, Kal
Mebên seqet, mebên kerr, lal

Ki kû Kurde, wan bıkujin
Heya Kal û Pıtık û Jin

Çêle ê Mar bêt jehr nabe
Seri jêkın, dereng nebe".

Ferman nıvısandın usa
Yekser dan Avdılah Paşa

General'ê Awerte bû
Ferman stand, ew rabû zû

Bı tırênê çû Xarpitê
Leşker komkır Mûşê, Sêrtê.

***

Kalê mêrxwas Seyit Rıza
Pırr dıxwast Kurd bıbin Aza

Rıza gazi Mir, axan kır
Soz, ramana xwe beyan kır

Wi got "hemû Kurd bırane
Dılsozi şana mêrane

Ev rewşa me dılê dijmin
Şadike, hûn guh bıdın mın

Werın em hêzên xwe yekkın
Yek beden bıın, hevra şerkın

Bo Kurdistan'ek Serbixwe
Em kar bıkın bo doza xwe

Armanç eve, em qêret kın
Gel guneye, zû felet kın".

***

Mir û axan guhdar nekır
Dıjmin bihist pırr dılsa kır

Eşir hevra nebûn dost, yar
Lı ew kêr dit Roma neyar

Xormek, Lolan û Bamasûr
Ev eşiran dıman lı dûr

Îzol, Aryan, Xeran, Şadi
Lı dozê ew nebûn xwedi

Bêt ali man mêzekırm
Caşan çı got Guhdarkırın.

Lı lodekan Husên Doxan
Bû hevalê Tırk Alpdoxan

Husên dıgot "Mırşûd, Pırım"
Tev caşık Ali Yıldırım

Jı bo dıjmin kırın xebat
Lı Mêzgirê, Pêrtég, Xozat

Pırr geriyan nav eşiran
Tev namerdan, tev bêt şiran

Dıgotın "Mıstefa Kemal
Ew bıde we, Mılk, War û Mal

Hûn guh medın Seyit Rıza
Ew dınıke, nine Aza

Çıye lo-lo Kurd-Kurdıstan?
Êm ketıne qurna bıstan

Tırk û Kurd em yek bırane
Navê Xwedê, bar grane".

Husên dıgot "pirê weme
Lı axıret, ez gel weme

Heke hûn guhdar mın nekın
Nıfır bıkım, dılsa nekın

Bawerkın roja masherê
Mın bıbının lı wê derê

Ceddê mın Mansûr, Mihamed
Axıriyên we, bıkın bed

Sonda mın Eli, Mihamed
Ez nedım we, Şefat, İrsad".

Wi navê pısmamê xwe ji
Da Romê ku, Rom bıkuji

Xortê delal, Ali Barût
Ronakbir bû, doz dıajot

Leşker lı dû Ali ketın
Deşt û kaşan de daketın

Ali ditın lı Sorpiyan
Kelepçe kırın, dest piyan

Xortê hêja lı wê bû dil
Bû nêçira dijmin, gafil

Cenderman Ali dan pêş xwe
Riya Xarîtê dan ber xwe

Bervı çiyay Mercimekê
Bırın kurê Apê Kekê

Rêva Ali gelek ti bû
Lêv qelişt, zıman zıwa bû

Gihıştın ser kaniyeki
Kurdo fêrbe, tu birneki

Ali lı leşker tıka kır
Got "keremkın tıştek lı vır

Destûr bıdın bo qılmek av ·
Vexwım ku ez, bavêjım gav"

Cenderman got "fêrmo, vexwe
Xarbe, zûke, rabe serxwe"

Ali xar bû, lêv da avê
Lı hûrdem û lı wê gavê

Cenderman tîfing kışandın
Teqandın, çiya hêjandın

Gulle berdan ser seri wi
Pîjîqi mêjo, xwina wi

Ava kaniyê bû rengê sor
Rojê mêzedekır lı jor

Ew nûça reş zû belav bû
Dıjımın bıhist, pırr dılşa bû

Bavê Ali Apê Kekê
Elif, Mırcan, tev Çiçegê

Dê, bav, xwişkan lı xwe xıstın
Por lı serên xwe nehiştın

Danin şini, kırın hawar
Gotın"kurmê darê, dar xwar"

Bı wi rengi, bı wî tehri
Bı bêbexti, bı nokeri

Dıjımınan ra ew bûn heval
Pırr dan kuştın kesên delal.

***

Aliya dın de, lı Xarpîtê
Mêrdin, Amed, Mûşê, Sêrtê

Romê gelê Kurd kom dıkır
Lı dıji hev baş rêz dıkır

Dıgot"ki ku, deh Elewi
Bıkuje, Xwedê lı ba wi

Ew danıŝe lı Cenetê
Gel Mihamed, axiretê".

Tırk'ên faŝist, Kurdên Şafi
Tev Hambeli, tev Hanefi

Bo kuŝtına Elewiyan
Lı tev dijmin ketın riyan

Kêr-Şûrên xwe dan ser hesan
Ku, serjêkın dehe kesan

Riya bıhiŝt xwera vekın
Ba Mihamed, dilan ŝakın

Tev Horî û tev Melekan
Rûnın, bıxwın Havyar, hêkan

Ew perwerde dijmin dıda
Lûl dıkır û lûl aj dıda

Lı Sêvaz'ê, Mûŝ û Wan'ê
Qers, Heqari, lı Tatvan'ê

Kurd dıhatın, hember Kurdan
Dıŝewtandın warê merdan

Romê dıgot"bıkuj Kafır
Ku, Xwedê we bıbine vır"

Kurdên xesim û olperest
Dîçûn ser bîran, raste-rast

Jî bo Romê bîra dîkuşt
Ku, rojek zû biçe Bîhist.

***

Seyit Rîza û Ali Şêr
Ew mêrxwas bûn, Gernas û Mêr

Tev Şahan û Beytar Nûri
Daxwazên wan neçûn seri

Beri şer da, Tîrk'ên Casûs
Hewa kîrî duman û pûs

Gelek Casên Kurd kîriyan
Sîr standin, dageriyan

Bîraziyê Seyit Rîza
Şev û roj ew ranedîza

Navê wi bêbextî Rayber
Ew dijîmîn ra bûbû rêber

Casûs cern Rayber rûnîştin
Zêr û Ziv dan, rê derxîştin

Gotin"ku, tu Ali Şêr
Bîkuj, bîstin, heqîbek Zêr

Seri jêke, mera bine
Kesek dîji Tırk nemine

Em bîdın te Mal, Dewar, Erd
Lı Cihanê tu nebini derd".

Rayber çend Caş girtın ba xwe
Wi xwaş çêkir planên xwe

Tev Zeynel kop ew rêkertın
Gaz û tatan de daketın

Çûn lı Ali Sêr bûn mivan
Rûnıstın ser kursi, diwan

Gotın "bıra, em birçine
Mera tustek xwarın bine"

Zarife zû rabû ser xwe
Pêşmala xwe, wê da ber xwe

Ani Toraq, Gırar û Nan
Ser sıfrê de çend nefer can

Nıskva yeki rakır Tıfing
Teqand lı ser Kezew, Dıl, Sing

Ali Şêr ket ser erda sar
Zarifê kır qirin, hawar

Wê Şeşar girt, lez çû ser wan
Wan bêbextan, nedan eman

L1 wê wan ew du can kuştın
Ser jêkırın, beden hiştın

Wana têt xwar Nan û Şorbe
Kırın dest xwe, Çal û Torbe

Herdu seri kırın Torbe
Nêzık bûbû, şev mıxurbe

Tariyê de rabûn ser xwe
Riya Xarpıt, lez dan ber xwe

Bırın dan Avdıla Paşa
Standın Zêr, Ziv û yasa(bıji)

Dûra sîre hate Şahan
Raneza bû roj û mehan

Bırazi ê wi nav Pırço
L1 dest wi de, Tıfing û Ço

Pırço got"Apo tu raze
Ez dıdım te, sond û soze

Qet teyreki derbaz nekım
Binhêrın, dorberê sekım

Ev çend roje tu ranazi
Tu Apê mın, ez bırazi

Palde tıstek tu hêsa be
Ev çı xeme, çı hesabe" .?

Şahan palda, ket xewa kûr
Pırço kışand tıfing û Şûr

Kuşt apê xwe, seri jêkır
Dılê hukma Romê şakır.

Hesenê kurmanê Şahan
Bılez û bez, bı dıl kovan

Çû ku, ew Şahan bıbine
Jêra bêje, wır nemin

Dit ku pısmam lı wê tune
Got ez pırs kım, gelo kune

Got " Pırço ka Şahan Axa"?
Pırço got "ew çû mala xwe

Hesen got em bıçine gund
Rewş xırabe, qet nîne rınd."

Pırço, Hesen lı rê ketın
Hewraz, tıran da daketın

Pırço lı pey dimeşiya
Hesen lı xwe nehesiya

Lı geliyek kûr, tari da
Pırço Tıfing, lı Hesen da

Hesen ji kust, seri jêkır
Rûnıst dora xwe mêzekır

Herdu seri anin ba hev
Xwinêde bûn, Simbêl û dev

Porên wan li hev girêda
Avit ser mîl, tîrs, xofê da

Rêket ku, biçê Xarpitê
Seran bîde hukumatê

Ew bêbexti li nav gel da
Zû belav bû, gelek jan da

Kurdperweran pêşi girtin
Ew Seg kuştin, rewş guhartin

Gostê wi dan, Teyr û tûran
Bû xwarina Hîrç û guran.

Serdarên ser, bi wi tehri
hatin kustin, jêbûn seri

Bî wê rewşê Tevger jar bû
Hukma Romê Hîrç û har bû

Lesker beri da Xozatê
Got"radest bin hukumatê"

Kurdperweran guhdar nekîr
Qet keseki, ser xwarnekîr

Lî cih rabûn, derketin der
Hember dijmin, ew ketin ser

Sekvanên Kurd berxwe dıdan
Xwin dirijiya, wan can dıdan

Şerdıkırın weka şêran
Jın û Keç ji, li tev mêran

Jı bo Kurdistan'ek Aza
Ew fermana Ali Rıza

Bı hezaran sêrên bê nav
Hatın kustın bın roj û tav

Gernas, mêrxwasên Demenan
Dıgotın"ya mayın, neman"

Bo war namûs cangori bûn
Ketın Dirok, ew birnebûn

Dorbera Çiya'yê Tûjik
Dijmın negot "mezın, qıcık"

Dest dijımın de, Tıfing û Şûr
Şer jêdibûn, zarokên hûr

Keç, Jın, bûk ji ber neyaran
Dıçûn ser Kevır, Zinaran

Jor de xwe diavıtın jêr
Ku namûsa wan, nebe qılêr

Romê Zar, Zêç, dıkır çalan
Diavıt Gol, Çem Newalan

Bı hezaran xenıqandın
Çı ku ditın, ew şêlandın

Zıkên jınan, bı Şilf, kêran
Vedıkırın, hember mêran

Gelo kure, gelo keçe
Were kuştın, dıj Tırk neçe

Çêle ê Mar, bêt jehr nabe
Hın pıçûke seri jêbe

Ew pızêzên çend mehini
Beden çılmok, sor û xwini

Perçe-perçe dıkır dıjımın
Dıgot"Kurde, neyarê min".

***

Şeyit Rıza nûçeyên res
Şand, ew bû xemgin, dılês

Wi wenda kır hevalên xwe
Çar Şêr, Pıng, lehengên xwe

Şahan Axa û Ali Şêr
Lı dıl dıket Xençer, Şûr, Kêr

Kalo êdi tenê mabû
Tev zarokan lı şûn rabû

Çûn ketın nav Darıstan'an
Dûrketın Gund, Şarıstan'an

Dıjmin dit ku Tevger nema
Zeman wenda nekır hema

Nûçe şand pê Ali Rıza
Got " were wir bıbe Aza

Bı hevra em çêkın peyman
Navê Xwedê, soz û raman".

Seyit Rıza bı dılsari
Pejırand ew pêşneyari

Hêvi nedit lı Cihan'ê
Berê xwe da Erzıngan'ê

Seyit Rıza tev hevalan
Derbaz bû Çem û Newal'an

Çû ser pire Mama Xatûn
Pire ser lenger û stûn

Qaymeqam, Serdar û Vali
Leşker gırtubûn her ali

Ew şêrên Kurd lı wê bûn dil
Dafık bed bû, sıkıyan mıl

Dest û lingên wan gırêdan
Bı peyvên pis, dûra lêdan

Dijmın ew bırın Xarptê
Bervı Ben, Agır, Şiritê

Bêt pırsyari û bêt pırsin
Kırın Zindan, wek har û din

Pışti çend roj bang wan kırın
Dest gırêdan, gırtın-bırın

Şev tari bû, Esmān sayi
Rewş Romê'ra bûbû şahi.

***

Rayber dijmın ra bû rêber
Ket pêşiya leşker yekser

Ku, ew hemû wê malbatê
Bıde destê hukumatê

Lı nav Darıstan gerıyan
Bın her Kevır, Dar, nêhriyan

Dıtın Zar û Zêçên Rıza
Lı nav bêdengiya Xweza

Dijmın lı wan bombe barand
Ew ocax bında temırand

Sêzdeh kes bûn, ew lı hember
Lı nav wan de, xwiska Rayber

Ew ji tev Zar û zêçên xwe
Bûn nêçira Xal, Bira'ê xwe

Ew bêbextê har û heywan
Bû qetilkarê sêzdeh can.

***

L1 meydanê Sêpi danin
Kurê Seyit Rıza anin

Navê wi xort husên Reşik
Weka Şêr bû, pırr ji xweşik

Ew lı hember çavên bavê
Dardakırın, lı wê gavê

Romê yek-yek dardakırın
Dûra gazi Rıza kırın

Seyit Rıza çû binê Ben
Bêt tırs û xof, bı rûki ken

Got "wê rojek, bê gelê mın
Ew bıstinın xwin, tola mın

Her bıji Kurd û Kurdistan
Bımre hukma Tırk-Tırkistan"

Serê xwe kır helqa bı rûn
Lıng kursi xıst, neyar mat bûn

Lı wê ew ji bû cangori
Teyr û tûran kırın lori

Dûra dijmin lodek êzing
Avit serhev, kır dorê Sing

Meit danin ser êzingan
Cellat rabû lı ser lıngan

Ferman stand, Agır da ber
Sewıtandın Beden, Ling, Ser

Bedenên wan bûn Ax, Xali
Ax dan ber Ba, çû her ali

Armanc ew bû ku, turbên wan
Jı bo Kurdan, nebın Nisan

Kesek turbên wan nebine
Pırsnekın û nebên kine

Ew ji werge hatın kustın
Tevger nema, kes nehiştın

Tenê kesek felat bûbû
Ew ji Toxtor Nûri xwe bû

Can felat kır ew çû Şam'ê
Xwedê lı wi bıke ramê

Sed hezaran sırgûn kırın
Dêrsim vala, talan kırın.

***

İcar sîre hat hevparan
Qet guh nedan dost û yaran

Memık Axa ê Ariyan
Mina segê ber deriyan

Mıroveki bejn kın, jar bû
Hukma Tırk'ra dost û yar bû

Rojek Romê gazi wi kır
Çıl neferên malê komkır

Bırın Xozat ew rêzkırın
Lesker hemû gulle kırın

Du bûkên wi ji, du can bûn
Pıtık zıkan de perçe bûn

Ew jin, zarokên bêt tawan
Hatın kustın, dil bûn kovan

Lı wê ji çûn Cıvarıkê
Xwedê o tu qebûl nekê

Ku bıbinın Bertal Axa
Lı wê bıgrın nêçirên xwe

Bertal Axa'ê Xormeki
Dıda dijmin Nan, Ka, Fêki

Dijmın ew jı pırr xeter dit
Derê wi xıst, Koç û Kilit

Şêst û şeş neferên malê
Leşker komkır, bire holê

Bertal Axa tev Zar, zêçan
Kip gırêdan, hevra pêçan

Hemû dan ber Şılf, qırsûnan
Kuştın mina har û dinan

Hemû hevpar wenda kırın
Mal şewtandın, talan kırın.

***

Dijmin gazi bêbext Rayber
Kır, got" were rûne hember

Te dılsozi mera kar kır
Dılê Kemal Paşa şakır

Nema êdi Şer û Tevger
Bo te tune, çûyin û ger

Ew kesên ku gelê xwera
Nebın yar bav, diya xwera

Xeriban ra qet nabın yar
Dıvê nejin, ew keş tucar

Te jı bo Zêr, Ziv'ên Cihan
Kuşt Ali Şêr, Pırço Şahan

Edi nema kar û xebat
L1 Anqarê fermanek hat

Divê ferman êdi bêt ci
Xwedê ji bê, ew nabe si"

Serbaz ferman da leşkeran
Got"gîrêdın, bıgrın zêran"

Leşker rabûn ew gîrêdan
Tev kifiri, leqem, lêdan

Şara reş dan ser çavên wi
Dan ber Diwar qenc pısta wi

Qirin, hawara wi caşi
Mırın dıdit, berçav, xwasi

Gulle berdan ser dılê wi
Perçe-perçe bû canê wi

Jin Zarok ji hemû kuştın
Qet keseki wi nehiştın

Dijmın dıgot"ev kes nejin
Ku bımının, rojek bêjin

Kar-berên me neyên zanin
Bedelên kar, neyên dayin

Romê Zêr, Ziv şuva stand
Kar û berên xwe qenc qedand

Gelê Kurd Rayber birneke
Navê wi zarokan neke

Ev hosiya Kurdperweran
Dîvê birnebe tucaran.

**Si û Sê Guleyên
Dijmîn - 1943**

Faşist general Mûxlali
Komkır hesen, Memed, Ali

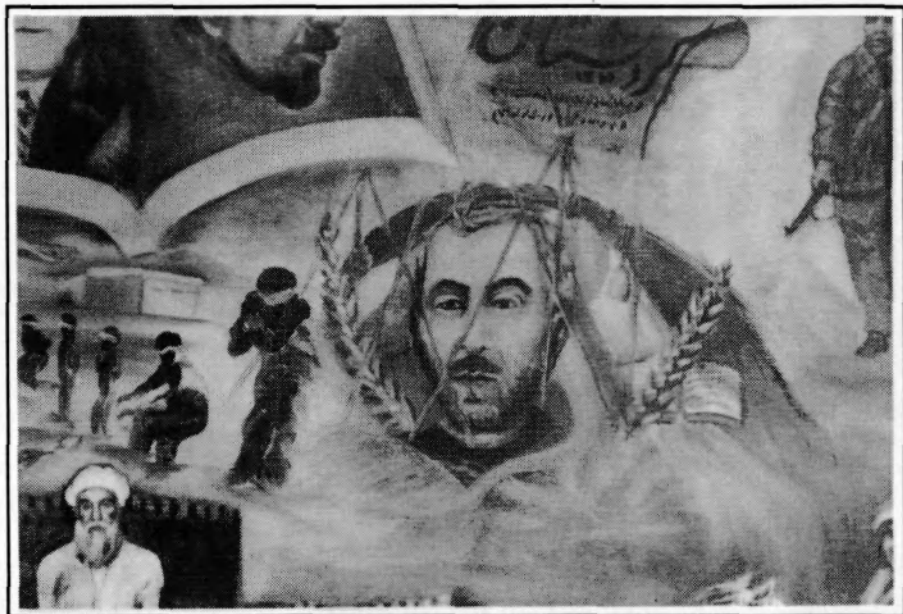
Sebeb ji ew Kurdperwer bûn
Lı ser dozê baş şiyarbûn

Wi si û sê Kurdên bijar
Da pêş Tomson, Tıfing, Seşar

Cangori bûn ew lı Vanê
Kurd birmekın qet wê janê.

Qazi Mihamed

Qazi Mihamed

Komara Mahabet'ê û
Xurandîna Komar'ê
1946- 1947

Hezar neh sed û çıl şeş
Lı Mahabat, rojek xweş, ges

Hezaran Kurd ketın meşan
Tev Qazi ê mêrxwas, rêşan

Doz kırın wan, war, cihên xwe
Çand, Zargotın, Zımanên xwe

Gotın "ev erd warê meye
Mırata bav-kalên meye

Em naxwazın bîjin bındest
Eva daxwaz, eva mabest"

Lı wê sazbu Komarek nû
Dıjmin şuva kışıya çû

Hat bıjartın Serok-komar
Tev weziran rabû sond xwar

Ew kes Qazi Mihamed bû
Zana, Leheng, ew şervan bû

Pırr aciz bûn dıjminên har
Şahê faşist, ew Kuremar

Eriş dan ser Mihabatê
Nûçê gihîşt Mûş'ê Sêrt'ê

Gund û bajar şewitandin
Xwîna hezaran rîjanrdin

Sah xurand ew Komara nû
Got"bikujin Serokan zû"

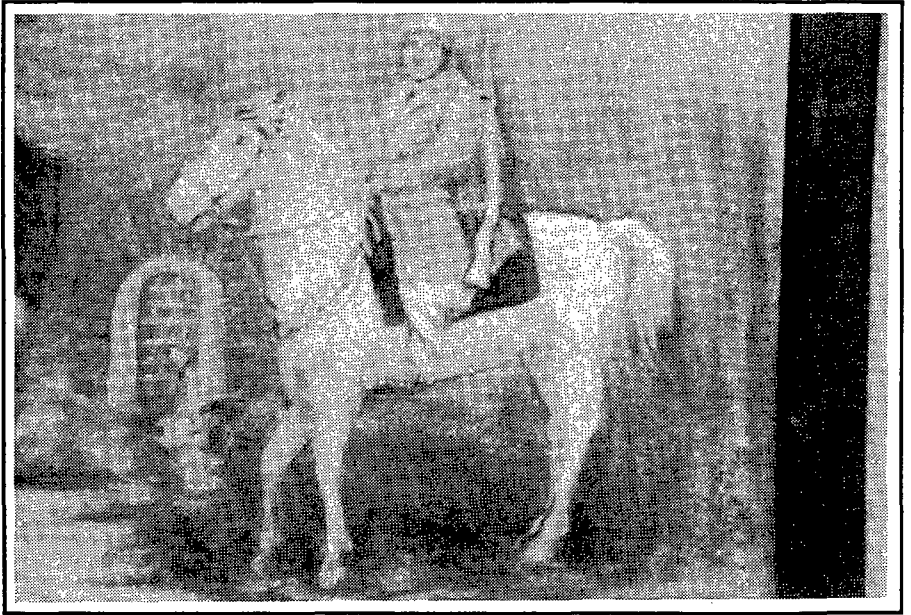
Lî meydana Çar Çıran da
Pêş çavên xwişk, bav-bıran da

Serokên Kurd darda kırın
Komar lî holê rakırın

Sebeb jî İngilîz, Sovyet
Bî destên wan Tevger binket.

Mistefe Barzani

Mistefe Barzani

**Pîşti Salên 1950' an
Kurdîstan'a Îran û Iraq**

Rewş xîra bû Iraq, Îran
Lî welatê bav-bapiran

Du Dewletên har û barbar
Çûn ser Kurdan wek gurên har

Lî tev Top û tev firokan
Ketin xwîna Jin zarokan

Sê xwinmijên hov, koledar
Lî nav xwe de girtin bîryar

Patkê Bexdat, Patkê Sento
Wek Varsowa, weka Nato

Ew lî hember pîrsa Kurdan
Demezrandin, wan namerdan

Rewşa Kurdan ket xeterê
Xwin heriki lî her derê

Dijmîn xurt bûn, lî ba hev bûn
Dost û yarên Kurd tunebûn

Dijmînan nedîdan eman
Pêşmerge ji bêt havîl man

Ditîn ku qet sernakevîn
Gotin "divê em birevîn"

Pêncsed şervan ketın riyan
Derbaz bûn ser Zinar, Çiyan

Yar ditın wan hukma Sovyet
Dijmın tev ceşan pey wan ket

Pênce du roj ew meşiyân
Lı Sovyet de xwe hesiyân

Stalin ew belav k'ırın
Yek û yek hev, cûda kırın

Serok Mele Mıstefa bû
Dıxwast dagere welat zû

Danzdeh salên dûr û dirêj
Lı Sovyet de ew kırın gêj

Dûra dageriyan welat
Disa şer bû, wan ra xelat

Mêrxwas Mıstefa Barzani
Tev Qasımlo, Talabani

Ketın nav gel, gel rêzkırın
Bı milyonan şiyar kırın

Gotın"erdê me Kurdistan
Em felat km wê bın destan"

Pêşmerge derketın çiyân
Gund û Mezre, li her çiyân

Canfidayên mina şêran
Doz parastin weka mêran

Lî nav deştan, lî ser kaşan
Hember dijmin, hember caşan

Wana gelek erd Azad kîr
Dilê Kurdperweran şakîr

Roj hat hêz lî hev cûda bûn
Bûn dijên hev, bî salan çûn

Bîran xwîna hev rîjandî
Kurdistan tevda hêjandî

Bî wî tehri, wî hewa î
Dibûn nêçir bî hêsa î

Wana nexwast hêz bîbîn yek
Gelê Kurd dîlsabe carek

Bî ramanên hev cûda î
Qet lî hevdu nebûn xwe î

Hinek bûn çep, hinek bûn rast
Şaşîti nekîrîn serast

Hîna ku nebûn Humanîst
Bûn Şosyalîst, bûn Kominîst

Kî Maoîst, kî Leninîst
Gel sîfte ev nav dîbîhist

Sazûmanek nû itopik
Xwastin çekin, wê binin pêk

Her yeki cûreki welat
Dit tehlil ki, tev Rojhûlat

Bona ramanên hevcûda
Xwin rîjandîn, can bûn fida

Ders bûyeran dernexistîn
Bêt şerm, fedi hevdu xistîn.

Dr. Abdurrahman Qasimlo

Sazûmanek nû itopik
Xwastin çêkin, wê binin pêk

Her yeki cûreki welat
Dit tehlil ki, tev Rojhulat

Bona ramanên hevcûda
Xwin rijandin, can bûn fida

Ders bûyeran dernexistîn
Bêt şerm, fedi hevdu xistîn.

Dr. Abdurrahman Qasimlo

Bûyera Çıl Nehan
1959

Hezar nehşed pênce nehan
Ew bûyera çıl û nehan

Çıl neh Ronakbir û Serwext
Hemû komkır Roma bêbext

Kır Zindan û girtixanan
Bı salan û roj û mehan

Bm êşkence, zılm û lêdan
Çend kes kuştın, yê dın berdan

Romê ew kırım bın çavan
Bı salan û roj û şevan

Nehiştın ku, Kurd ji rêzbın
Lı ser doza xwe şiyarbın

Lê disa ji, Rom serfiraz
Nebû, nehat cih ew daxwaz

Lı her derê Kurd qenc rêzbûn
Gelek Komel, Partî sazûn

Bı roj û şev xebat kırım
Diplomasi pêşve bırım

Ew Çıl Nehe kesên bijar
Pûç kırım kar-berên neyar

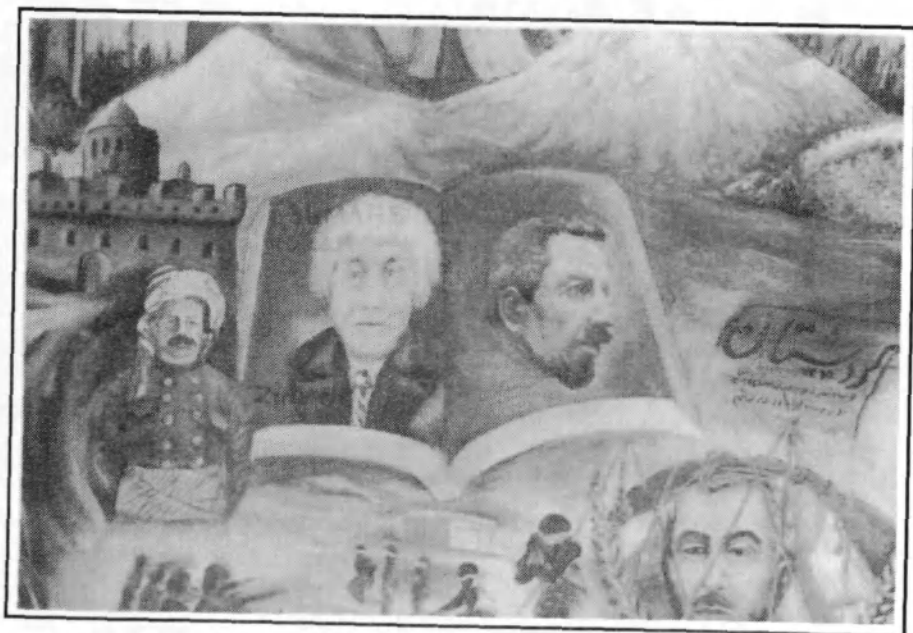
Doza Kurd ket encamek nû
Cihanê ji Kurd naskır zû

Xebatên wan Kurdperweran
Vala neçûn qet tucaran.

DAWI

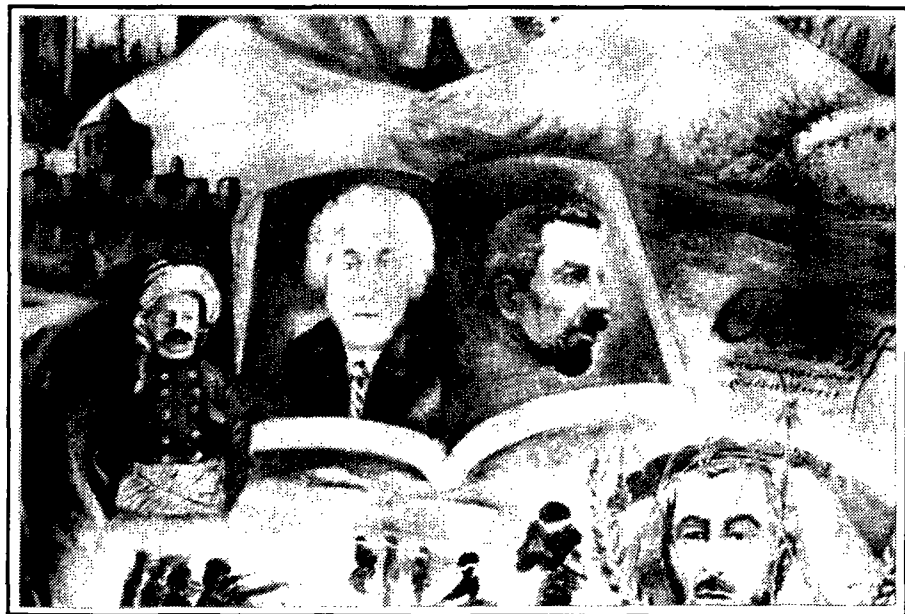

Hêja û nemirên Kurdistan

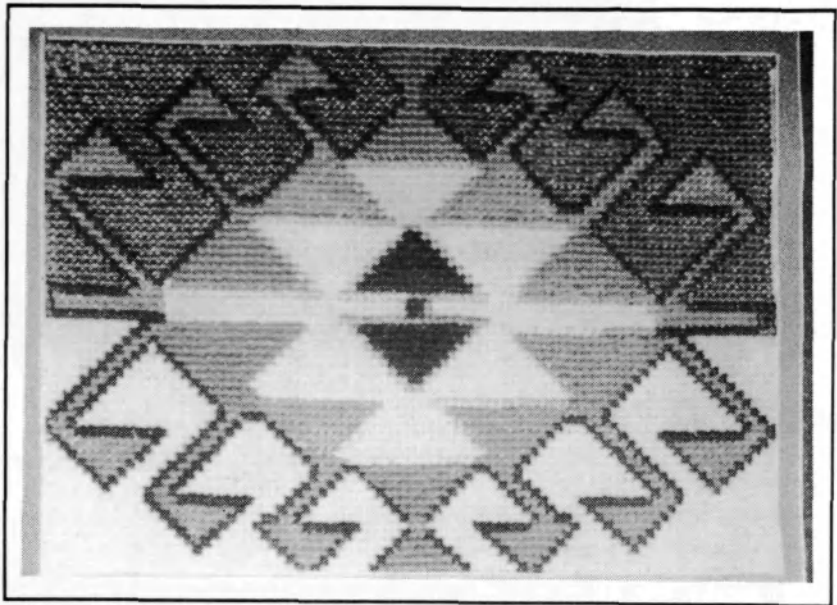
Hêja û nemirên Kurdistan

Çend hunerên Hunermendên Kurd, li Melbourne

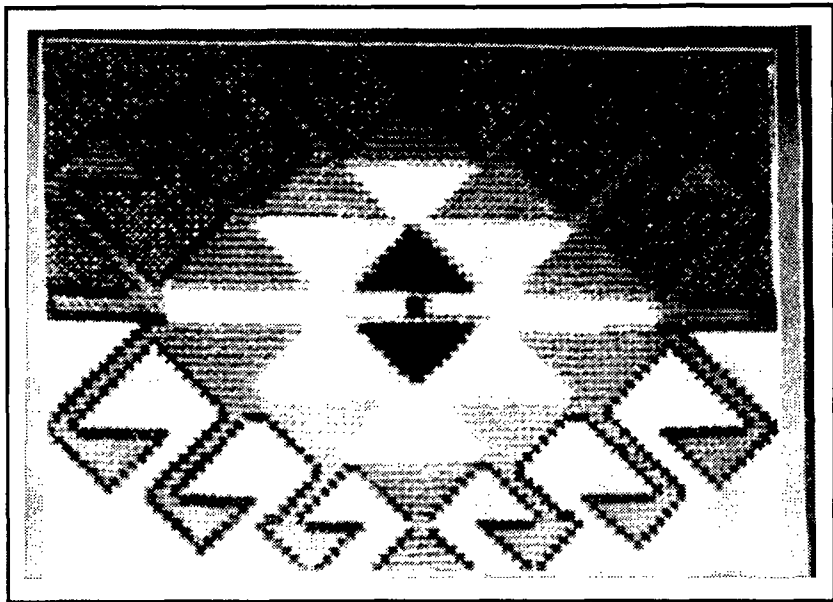

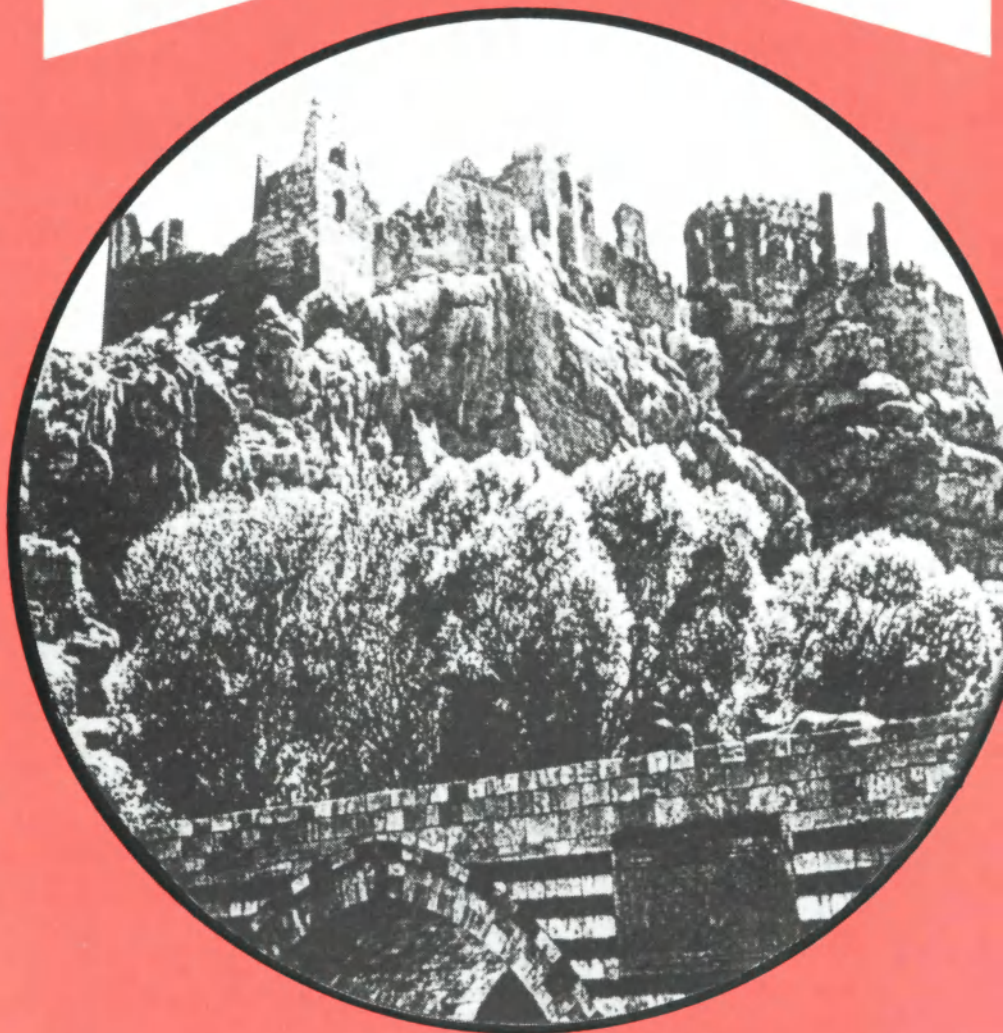
Çend hunerên Hunermendên Kurd, li Melbourne

Wêşanên Dêrsim

1992 MELBOURNE